

Ohenoja Aleksi

Luokanopettajaopiskelijoiden käsityksiä plagioinnista

Pro gradu -tutkielma
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Luokanopettajakoulutus
2020

Oulun yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

Luokanopettajaopiskelijoiden käsityksiä plagioinnista (Aleksi Ohenoja)

Pro gradu -tutkielma, 50 sivua, 2 liitesivua

Huhtikuu 2020

Tutkimukseni tarkastelee eri yliopistojen luokanopettajaopiskelijoiden käsityksiä plagioinnista. On tärkeää selvittää opiskelijoiden näkemys plagioinnista, jotta opiskelijoita voitaisiin tukea ja opastaa paremmin akateemisessa kirjoittamisessa. Kirjallisuudessa plagiointi määriteltiin muun muassa sekä varastamisena että laiskuutena.

Otin tutkimukseeni mukaan myös korkeintaan vuoden sisään valmistuneet luokanopettajat. Tutkimukseni tavoite on yhtäältä kartoittaa opiskelijoiden käsityksiä plagioinnin määritelmästä, sekä toisaalta selvittää, missä menee plagioinnin raja. Sain myös arvokasta tietoa opiskelijoiden näkemyksistä voimassa olevan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan plagioinnin määritelmän riittävydestä. Tutkimukseni tuloksia voidaan käyttää esimerkiksi ohjenuorana opiskelijoille, joita kiinnostaa plagiointi ja sen aikaisemmat tutkimukset. Tutkimus niin ikään avaa plagioinnin määritelmää ja tarkastelee, missä menee plagioinnin raja.

Tutkimus on toteutettu avoimella kyselylomakkeella. Lomake osoitettiin Oulun yliopiston luokanopettajaopiskelijoille, mutta sitä jaettiin myös muihin yliopistoihin, jotta saatiin tarpeeksi vastauksia. Heidän vastauksensa on analysoitu sisällönanalyysin menetelmiä hyödyntäen. Lomakkeen vastaukset on annettu tammi-maaliskuussa 2020. Vastauksia tuli yhteensä 41 kappaletta. Selvitin, miten opiskelijat määrittivät omin sanoin plagioinnin, mukaillen kopioimisen sekä mihin he vetävät plagioinnin rajan. Käsittelin myös sitä, miten opiskelijat muuttaisivat Tutkimuseettisen neuvottelukunnan voimassa olevaa määritelmää plagioinnista, jota Oulun yliopistokin käyttää plagioinnin määrittämiseksi.

Tutkimustulosten pohjalta voidaan todeta, että opiskelijoilla on vaihtelevia käsityksiä plagioinnin määritelmästä ja mukaillen kopioinnista. Lisäksi opiskelijat kokevat suoranaista pelkoa syyllistyneensä tahattomaan plagiointiin ja tätä selittääkin suurilta osin se, että opiskelijat kokevat saaneensa liian vähän opastusta ja tietoa plagioinnista.

Avainsanat: plagiointi, opiskelijaplagiointi, tieteellinen kirjoittaminen

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Plagioinnin määritelmä	6
2.1	Opiskelijaplagiointi	8
2.2	Hyvä tieteellinen käytäntö	8
3	Aikaisemmat tutkimukset.....	10
4	Tutkimuksen toteuttaminen	13
4.1	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	13
4.2	Tutkimuksen metodologia	13
4.3	Aineiston keruu ja tutkimusjoukko	14
4.4	Analyysi	17
5	Tulokset.....	24
5.1	Opiskelijoiden saama tieto plagioinnista	24
5.2	Opiskelijoiden tuntemukset plagiontitiedon riittävydestä	26
5.3	Plagioinnin määritelmä.....	28
5.4	Mukaillen kopiointi	30
5.5	Tahallisuus.....	31
5.6	Opiskelijoiden muutosehdotuksia TENK:in määritelmään.....	33
5.7	Plagioinnin raja	35
6	Pohdinta.....	38
6.1	Tulosten yhteenveto ja tutkimuksen hyödynnettävyys	38
6.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	42
6.3	Jatkotutkimusehdotukset	45
7	Lähteet.....	47
8	Litteet	

1 Johdanto

Gradun tekeminen on kovaa ja aikaa vievää työtä. Voikin sanoa, että jos henkilö on lopultakin saattanut gradunsa päätökseen ja sopinut valmistumispäivämäärän ainoastaan kuullakseen, että tuo juuri tehty gradu heitettäisiin romukoppaan plagioinnin vuoksi ja että sen tilalle olisi tehtävä kokonaan uusi, voidaan sanoa, että lähtökohdat uuden gradun kirjoittamiselle ovat vähintäänkin haastavat. Tilanteessa ei auta itku markkinoilla: uusi gradu on tehtävä, mikäli mieli valmistua. Ja mikäpä olisi osuvampi aihe uudelle gradulle, kuin plagioinnin tutkiminen?

Koen, että on erinomaisen tärkeää selvittää, millaiset kyvyt yliopisto-opiskelijoilla on tunnistaa plagiointia. Christiensen-Hughes ja McCabe (2006) toteavatkin, että lähes kaikki yliopisto-opiskelijat tiedostavat plagioinnin olevan väärin, mutta he eivät ehkä tiedä, mitkä kaikki teot ovat plagiointia. Tutkimuksesta on hyötyä sekä korkeakouluille että opiskelijoille, sillä tuloksia voidaan hyödyntää korkeakouluopiskelijoiden koulutuksessa. Plagiointi onkin kasvava ongelma. Suurena syynä tähän on tietotekniikan kehitys, sillä sen avulla kopiointi on helppoa ja internet mahdollistaa pääsyn valtavaan määrään aineistoa. (Szabo & Underwood, 2004, 1.) Suomessa ei tilastoida opiskeluissa tapahtuvia plagiointitapauksia, joten niiden määrää on haastava arvioida (Huotari, Löfström & Kupila, 2016, 3).

Tutkimukseni aineiston keräsin avoimella kyselyllä ja analyysissä hyödynsin aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmiä. On pidettävä mielessä se, että ihmisillä on usein samasta ilmiöstä poikkeavat tulkinnat ja kokemustaustat vaikuttavat henkilöiden tulkintoihin (Ahonen, 1994, 114), niin täten myös tulkinnat ovat aina subjektiivisia kokemuksia maailmasta (Häkkinen, 1996, 24), joten tuotakoon ilmi tässä ja nyt, että oma tulkintani plagioinnista voi olla hiukan puolueellista ottaen huomioon, että jouduin tekemään kokonaan uuden gradun. Löfströmin ja Kupilan tutkimuksissa (2012; 2013) todettiin, että opettajien ja opiskelijoiden käsitykset plagioinnista poikkesivat toisistaan esimerkiksi plagioinnin vakavuuden näkökulmasta. Tämän kyselyn avulla yliopistossa voitaisiin käydä keskustelua aiheesta ja saada näkemyksistä yhdenmukaisemmat, jotta opinnoissa välttyttäisiin plagioinnilta. Tutkimukseni tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten opintojensa loppupuolella olevat luokanopettajaopiskelijat sekä korkeintaan vuoden sisään valmistuneet luokanopettajat määrittelevät plagioinnin?
2. Missä menee plagioinnin raja?

Käytän tutkimuksessani fenomenografista tutkimusotetta. Koen, että tämä on paras lähestymistapa, sillä tutkin kyselylomakkeeseeni vastanneiden ihmisten käsityksiä plagioinnista ja, kuten Marton (1988) toteaa, niin juurikin fenomenografiselle tutkimusotteelle on tunnusomaista tutkia laadullisesti ihmisten vaihtelevia tapoja käsitteellistää, ymmärtää ja kokea heitä ympäröivän maailman eri ilmiöitä ja puolia (Marton, 1988, 144). Täsmennettäkööt, ettei fenomenografia ole kiinnostunut ajattelu- ja havainnointiprosesseista itsessään, eikä liioin tietyn ilmiön pohjimmaisesta ”oikeasta” olemuksesta, vaan yksinkertaisesti ihmisten käsityksistä kyseisestä ilmiöstä (Järvinen & Järvinen, 2000, 86).

2 Plagioinnin määritelmä

Plagiointi-sana tulee latinan kielen sanasta *plagium*, jolla tarkoitetaan sieppausta (Collins English Dictionary, 2000, 1183). Haarmann (2005) täsmentää, että tuo sana juontaa juurensa aina 2000 vuoden taakse, kun silloinen roomalainen runoilija Marcus Valerius Martialis käytti latinan kielen sanaa *plagiarius* (kidnappaja, ihmisryöstäjä) sellaisiin henkilöihin, jotka lausuvat hänen tekemiään runoja ominaan. Turtia (2001) jatkaa, että Martialis koki tällaisen teon ihmisryöstönä (*plagium*), sillä hän metaforisesti ajatteli, että hänen runonsa olivat kuin orjia, jotka hän oli vapauttanut.

Nykyajan plagiointi -käsite on enemmänkin moderni länsimaalainen konstruktio ja se on syntynyt tekijänoikeuslakien muodostumisen seurauksena 1700-luvulla (Angélil-Carter, 2000, 2). Tässä taustalla on siis ajatus siitä, että kirjoittajalla on erinäisiä oikeuksia ja että hän voi ‘omis-taa’ sanansa/tekstinsä (Sutherland-Smith, 2008, 37). Plagiointia on pidetty pääsääntöisesti pa-heena, mutta aikojen saatossa sitä on pidetty myös ihailtavana, kun tarkoituksena oli imarrella jotain jäljittelemällä sitä mahdollisimman tarkasti. Vielä nykyäänkin plagiointia pidetään kun-nianosoituksena joissain ei-länsimaisissa kulttuureissa. (Park, 2003, 473.)

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelin, joka edistää hyvää tieteellistä käytäntöä, ennaltaehkäisee tutkimusvilppiä sekä edistää tutki-musetiikkaa koskevaa keskustelua ja tiedotusta. TENK on tehnyt ohjeen, jonka nimi on: “Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa” (HTK-ohje). Se mää-rittelee plagioinnin seuraavasti:

“Plagioinnilla (*plagiarism*) eli luvattomalla lainaamisella tarkoitetaan jonkun toisen julkituo-man tutkimussuunnitelman, käsikirjoituksen, artikkelin tai muun tekstin tai sen osan, kuvallisen ilmaisen tai käännöksen esittämistä omana. Plagiointia on sekä suora että mukaillen tehty ko-piointi.” (HTK-ohje, 2012, 11). Suominen (2007) määrittelee opettajankoulutuksen kehittämis-hankeessaan plagioinnin hieman laajemmin. Plagioinnin katsotaan tarkoittavan toisen idean, kielen, tiedon tai kirjoituksen käyttöä silloin ilman, että alkuperäistä lähdettä on ilmoitettu asi-anmukaisesti. Plagiointiin voi liittyä myös epärehellisyys, jos plagioija pyrkii julkaisemaan työnsä alkuperäisenä. (Suominen, 2007, 6.)

“plagioida” ja “plagiaatti” -sanat määritellään kielitoimiston sanakirjassa (2006a, 519) seuraavanlaisesti:

plagioida = esittää toisen tekijän tekstiä, musiikkia tai muuta taiteellista tai tieteellistä tuotantoa omanaan, varastaa

plagiaatti = kirjallinen tai taiteellinen varkaus, plagiointi; sellaiseen perustuva teos t. sen osa

Plagioinin voisi kuvailla tarkoittavan toisen ajatusten esittämistä omina, varastamisena sekä haitallisena toimintana koko tutkimusyhteisölle yksittäisen tutkijan lisäksi. Tiedon alkuperän tietäminen on tieteellisen tiedon oletusarvo: kuka, milloin ja missä on suorittanut tutkimuksen ja tulokset. Yleispäteviin totuuksiin ei vaadita lähdeviittausta ja lisäksi jossain määrin epätarkkoja ilmaisuja edellytetään tieteelliseen ilmaisuun, sillä täsmällisten ilmauksien käyttö aiheuttaisi helposti turhan vaikeaselkoista tekstiä. (Clarkeburn & Mustajoki, 2007, 103-110.) Plagiointi ei tarkoita pelkästään epärehellisyyden tekoa kirjailijaa kohtaan, vaan myös hänen tekijänoikeutensa kohtaan varastamalla alkuperäisen kirjoittajan idean ja/tai tekstin ja samalla esittää sen omanaan (Walker 2010; Ercegovac and Richardson, 2004, 302).

Tutkija Brian Martin (Martin, 1994) on pyrkinyt kategorisoidaan plagiarismin ilmenemismuotoja. Hän on todennut, että plagiointi voidaan jakaa vähintään alla oleviin plagioinnin lajeihin:

1. Plagioidaan suoraan sanasta sanaan ilman, että ilmoitetaan lähdettä.
2. Vaihdetaan yksittäisiä sanoja tai sanajärjestystä ja lähde jätetään ilmoittamatta.
3. Ei tutustuta alkuperäisteokseen, vaan toissijaisten lähteiden avulla lainataan tai otetaan viitteitä.
4. Plagioidaan esityksen tai sen osan rakenne.
5. Kopioidaan idea riippumatta sanoista tai rakenteista joilla idea kopioidaan.
6. Omistajuuden plagiointi tarkoittaa sitä, kun työhön merkitään vain oma nimi.

Plagiointi ilmenee eri tavalla eri kirjoittamisen lajeissa. Lääketieteessä ohjekirjoihin ei kohdistu plagioinnin epäilyä, koska “faktat eivät kuulu kenellekään, toisin kuin tulokset ja ideat”, joten tekijänoikeusongelmia ei synny. (Angélil-Carter, 2000, 31-32.) Yritys määritellä plagiointi kirjoitetuin virkkein on liian kunnianhimoinen. Voidaan vain todeta yksinkertaisesti, että plagiointi on monimuotoinen ja tulkinnanvarainen käsite. (Sutherland-Smith, 2008, 56.)

2.1 Opiskelijaplagiointi

Opiskelijaplagioinnilla (*Student plagiarism*) tarkoitetaan opiskelijoiden tekemää plagiointia, jossa toisen laatimaa työtä esitetään omana työnä. Tekstissä voidaan lainata toista sanatarkasti tai muuttamalla alkuperäistä tekstiä vain hieman, ilman että lähdettä merkitään. Myös toisen koko työn varastaminen kuuluu tähän luokkaan. (Walker, 2010.) Opiskelijoiden käsitykset plagioinnista ovat erilaiset kuin opettajilla. Erityisesti plagioinnin syistä ja vakavuudesta on erilaiset näkemykset. (Löfström & Kupila, 2012; 2013.)

Opiskelijaplagiointi voi olla tarkoituksenhakuista, intentionaalista, jolloin opiskelija on selvästi syyllistynyt vilpilliseen toimintaan ja häntä tulisi rangaista. Opiskelijan fokus ei tällöin ole ollut oppimisessa, vaan ennemmin sen välttämisessä. Opiskelijaplagiointi voi olla myös tilannesidonnaista, jolloin opiskelija ei ole osannut esimerkiksi hallita omaa aikaansa tehtävien suorittamiseen määräajassa tai kursseilla on ollut liian suuria työmääriä tai liian lyhyessä työajassa vaaditaan liikaa kirjoitustehtäviä. (Löfström & Kupila, 2012; 2013.) Tällöin opiskelijan tulisi kehittää itsesäätelytaitojaan sekä opiskelutaitojaan. Mikäli kurssien työmäärät sen sijaan ovat olleet liian suuria, tulisi työmäärät arvioida uudestaan ja kehittää opetussuunnitelmia. Lisäksi opiskelijaplagiointi voi olla tahatonta, jolloin opiskelija on taitamaton kirjoittamaan tieteellistä tekstiä. Plagioinnin syynä on siis puutteet opiskelijan osaamisessa, jolloin ongelmia voi olla opetuksessa tai opiskelijan taidoissa oppia kirjoittamaan tieteellistä tekstiä. Tällöin opiskelijaa tulisi ohjata ja tukea. (Nevgi, 2014, 5.)

2.2 Hyvä tieteellinen käytäntö

Opintosuorituksia varten ei ole olemassa yleisesti hyväksyttyä ja käytössä olevaa eettistä ohjeistusta. Sen sijaan tutkimustehtäviä, kuten pro gradu -tutkielmaa, varten on tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012) julkaissut eettisen ohjeistuksen. Opintosuoritukset voidaan rinnastaa tutkimustehtäviin, sillä jokainen suoritus voidaan nähdä pienenä tutkimuksena jostain aiheesta. (Suominen, 2007, 6.) TENK on listannut hyvän tieteellisen käytännön keskeiset lähtökohdat. Niiden mukaan tutkimuksen tekijän täytyy toimia rehellisesti, huolellisesti ja tarkasti tutkimusta tehdessä sekä tutkimuksen tuloksia arvioidessa. Tutkimuksessa tulee käyttää eettisesti kestäviä tutkimus-, tiedonhankinta ja arviointimenetelmiä. Tutkijan tulisi kunnioittaa muiden tekemiä töitä muun muassa viittaamalla heidän teksteihinsä asianmukaisesti sekä arvostamalla heidän töitensä omassa tutkimuksessaan. Tutkijan tulee huolehtia myös tutkimusluvista sekä arvioida

tutkimuksensa eettisyyttä ennen tutkimuksen toteutusta. Tutkijan tulee tuoda ilmi mahdolliset rahoituslähteet tai muut sidonnaisuudet, joilla on merkitystä tutkimuksen suorittamiselle. Lisäksi tutkijan täytyy huolehtia tietosuojasta ja pidättäytyä päätöksenteko- ja arviointitilanteista, joissa häntä voidaan epäillä esteellisyydestä. (TENK, 2012.)

Yllä mainittujen pääpiirteitten lisäksi TENK toteaa, että ammattikorkeakoulujen sekä yliopiston tulisi huolehtia hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta. Tämä edellyttää siihen perehdyttämistä, sen tulisi olla kiinteä osa perus- ja jatkokoulutusta. Lisäksi tutkimuslaitosten henkilökunnalle tulisi tarjota tutkimusetiikkaa käsittelevää koulutusta. Täydennyskoulutusta tutkimusetiikasta tulisi tarjota erityisesti opinnäytetöiden ohjaajille, opettajille, tutkijoille sekä muille asiantuntijoille. (TENK, 2012.)

3 Aikaisemmat tutkimukset

Kuten jo johdantokappaleen alussa todettiin: Suomessa ei tilastoida opiskelussa tapahtuvia plagiointitapauksia (Huotari, Löfström & Kupila, 2016, 3). Plagiointia valvova elin, Tutkimuseettinen neuvottelukunta, on useasti ilmoittanut, että Suomessa on erittäin harvakseltaan tieteellistä vilppiä ja plagiointitapaukset korkeakoulutuksen ja tieteen piirissä ovat harvinaisia. Neuvottelukunnan tiedetään lähettäneen kyselyn korkeakoulujen johtajille/rehtoreille vuosina 2003 ja 2006. Jälkimmäisessä kyselyssä kävi ilmi, että vuosina 2003-2005 plagiointiepäilyjä todettiin yhteensä 25, joista aiheellisiksi katsottiin 13. (Moore, 2010, 5.)

Kakkonen (2007) oli vuoteen 2007 mennessä Suomessa ainut henkilö, joka oli julkaissut plagioinnin yleisyyden tutkimukseen liittyvän artikkelin. Tutkimuksen kyselyyn vastasi 90 opettajaa, jotka työskentelivät eri koulutusasteilla. Ongelmaksi plagioinnin opetustyössä vastaajista koki 70 prosenttia. Monet vastanneista opettajista olivat panneet merkille, että plagiointia oli tapahtunut ainakin muutaman kerran lukukauden aikana. Niin ikään 35 prosenttia heistä oli huomannut plagiointia viikoittain tai muutaman kerran kuukaudessa. Vallitsevana plagioinnin muotona pidettiin Internetistä kopiointia. (Kakkonen, 2007, 365–366.)

Suomen tilanne eroaa monista muista maista, sillä muissa maissa nähdään paljon vaivaa plagioinnin estämisen tutkimiseksi. Koska Suomessa ei ole tilastoitu plagioinnin määrää, eikä sen ilmenemisen muotoja, niin näin ollen Suomessa ei ole syntynyt kansallistason keskustelua plagioinnista. Suomeen sijoittuvassa tutkimuksessa vuonna 2012 tutkittiin opiskelijoiden kirjoitustapoja sekä viittausten tarkkuutta sähköisesti julkaistuissa opinnäytetöissä. Tuloksista kävi ilmi, että tutkituissa ammattikorkeakouluissa oli havaittavissa selkeää plagiointia, eikä siihen ollut puututtu, vaan ne olivat hyväksytyt ja päätyneet julkaistavaksi. (Moore, 2014, 134.)

Plagioinnin esiintymistä koulutukseen johtavissa laitoksissa on tutkittu maailmalla verrattain paljon. Esimerkiksi Britanniassa suoritetun selvityksen mukaan 83 brittiläistä korkeakoulua on tallentanut jopa 17 268 plagiointitapausta lukuvuonna 2009-2010 (The Telegraph, 5.3.201 a; 5.3.201 1b). Opiskelijoiden plagioinnin yleisyyttä on tutkittu myös erilaisia kyselyjä käyttämällä. Näin on tehty ainakin Britanniassa ja USA:ssa. Kyselytutkimusten vertailua on tehnyt esimerkiksi Underwood (2006), joka on kerännyt vuosituhannen vaihteen molemmin puolin

tehtyjen tutkimusten tuloksia. Erot näiden kahden maan opiskelijoiden välillä olivat huomattavat, kun vertailtiin opiskelijoiden itsensä ilmoittamia vilppejä. Britanniassa ainoastaan 4-7 prosenttia korkeakouluopiskelijoista toteaa syylistyneensä jonkinlaiseen vilppiin opintojensa aikana, niin vastaava luku USA:ssa vuonna 2005 oli 70 prosenttia. Britannian prosenttiluvut ovat ristiriidassa tuloksen kanssa, josta kävi ilmi, että heistä 40 prosenttia ilmaisivat tietävänsä jonkun, joka on syylistynyt vilppiin. Tyypillisin vilppi englanninkielisessä korkeakoulumaailmassa on plagiointi.

Naapurimaa Ruotsissa Trostin (2009) kyselytutkimukseen vastasi kaikkiaan 322 opiskelijaa kolmesta eri ruotsalaisesta korkeakoulusta. Jopa 81 prosenttia ilmoitti valehdelleensa opintosuorituksen arvioijalle muuttaakseen arviointia, 55 prosenttia ilmoitti laittaneensa oman nimen toisen työhön ja näin esittäen sitä omanaan ja 31 prosenttia ilmoitti hankkineensa työnsä sisälön jostain muusta lähteestä, kuten esseetehtaasta. Lisäksi Ruotsissa on kerätty tilastoa korkeakouluopiskelijoiden harjoittamasta vilpistä ja siitä aiheutuvista seuraamuksista korkeakoulujen ilmoittamien vilppi-ilmoitusten perusteella (Högskoleverket, 2009).

Aikaisemmissa tutkimuksissa ilmenee, että opiskelijat mieltävät viittauskäytäntöjen tarkoittavan enemmänkin plagioinnin välttämistä, kuin että opiskelijat ammentaisivat omia ajatuksia ja niiden luovaa käyttämistä suhteessa muiden ajatuksiin ja ideoihin (Abasi & Graves, 2008, 230). Niin ikään Breen & Maassen (2005) tutkimuksessa opiskelijoiden akateeminen kehittymättömyys heijastuu heidän epävarmuutena omasta kirjoituksestaan, sillä opiskelijat kokevat, ettei omien näkemysten esittäminen ole oikeutettua, vaan jokainen ajatus on viitattu muilta kirjoittajilta. Opiskelijoiden tulisi ymmärtää, että juurikin se oman 'äänen' ja omien argumenttien tuottaminen suhteessa muiden kirjoittajien ajatuksiin on se, mihin heidän pitäisi tähdätä. Tieteellinen kirjoittaminen perustuu tieteellisen tiedon periaatteisiin: tiedon kumulatiivisuuteen ja tiedon rakentumisen vuorovaikutteisuuteen (Macfarlane, 2009, 98). Kokemuksen myötä opiskelijoiden viisaus kasvaa ja he alkavat ymmärtävät, että kaikki edellä mainitut toimivat kivijalkana kirjoittajana sekä ajattelijana kehittymiselle. (Gullifer & Tyson, 2010; Löfström, 2011; McGowan, 2005.)

Plagiointia on jaettu myös tietoiseen ja tahattomaan plagiointiin (mm. Breen & Maassen, 2005; Sutherland-Smith, 2005; Sutherland-Smith, 2008; Pecorari 2008). Löfströmin ja Kupilan (2013) tutkimuksessa nousi esille tilannesidonnainen plagiointi ja inhimillisyys -puhe. Näillä

tarkoitetaan opiskelijan tietoisien plagioinnin olevan keino selvitä stressaavasta tilanteesta, jolloin plagioinnille ei nähdä vaihtoehtoa.

Aikaisemmissa tutkimuksissa on käynyt ilmi, että opiskelijat pelkäävät joutuvansa rangaistuksi tahattomasta plagioinnista. Plagioinnin seuraamuksista on myös jopa suoranaisia väärinkäsityksiä. (Breen & Maassen, 2005, Gullifer & Tyson, 2010.)

Opiskelijoiden antamat selitykset plagioinnin syiksi ovat olleet kirjavia. Aikaisemmissa tutkimuksissa on käynyt ilmi, että syitä ovat esimerkiksi haastavat kurssit, vaikeudet vieraan kielen käytössä, akateeminen taitamattomuus, kunnioituksen ja kiinnostuksen puute kurssia kohtaan, plagioinnin löyhä rangaistuskäytäntö, ajan puute, tiedon puute plagioinnista sekä tehtävän vaikeus. (Eret & Gokmenoglu, 2010, 3306.)

4 Tutkimuksen toteuttaminen

Tässä luvussa kerron, miten tutkimukseni on toteutettu. Aluksi tuon esiin tutkimukseni tavoitteet sekä tutkimuskysymykset. Seuraavana kuvailen tutkimuksen metodologiaa ja perustelen, miten olen valinnut tutkimusmenetelmät. Lopussa kerron tutkimukseni vaiheet yksityiskohtaisesti tutkimusjoukosta lähtien aina analyysiin saakka.

4.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tavoitteena on kartoittaa luokanopettajaopiskelijoiden tai, sellaisten luokanopettajien, jotka ovat korkeintaan vuoden ajan olleet valmistuneita, käsityksiä plagioinnista ja tarkastella, miten ne eroavat keskenään toisistaan sekä TENK:n määritelmästä. Lisäksi olen kiinnostunut siitä, missä menee plagioinnin ja toisen työn hyödyntämisen raja. Ja kuten jo johdannossa todettiin, tutkimukseni tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten opintojensa loppupuolella olevat luokanopettajaopiskelijat sekä korkeintaan vuoden sisään valmistuneet luokanopettajat määrittelevät plagioinnin?
2. Missä menee plagioinnin raja?

4.2 Tutkimuksen metodologia

Tutkimuksessani hyödynnän fenomenografista tutkimusotetta, jonka tavoitteena on tuoda ilmi vastaajien erilaisia käsityksiä tutkittavasta ilmiöstä. Lähtökohtana tutkimukselle on, että ajatellaan yksilöillä olevan toisistaan poikkeavia käsityksiä. Tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan näiden käsitysten eroja. Tutkija tähtää siihen, että hän pystyy hahmottamaan tutkittavien laadullisesti eroavaiset tavat ymmärtää ja käsittää tutkimuksen kohdetta, tässä tapauksessa plagiointia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2009, 36.) Käsityksellä tarkoitetaan valitun ilmiön ymmärtämistä tai näkemystä siitä sekä myös kokemusta kyseisestä ilmiöstä. Kokemusten avulla tarkennetaan ja muodostetaan käsityksiä, joten ne ovat myös olennainen osa fenomenografista tutkimusta. (Niikko, 2003, 25.) Lyhyesti sanottuna käsitys on ilmiöstä muodostettu kuva, joka on muodostettu kokemusten ja ajatusten kautta (Metsämuuronen, 2008, 10).

Käsitysten erilaisuus voi tulla ilmi keskustelussa ristiriitana, kun henkilöt huomaavat keskustelunsa eri asiasta, vaikka käyttävät samaa nimitystä ilmiöstä. Käsitysten erilaisuus johtuu henkilöiden erilaisesta kokemustaustasta. (Ahonen, 1994, 114.) Näin ollen käsitykset ovat aina subjektiivisia kokemuksia maailmasta (Häkkinen, 1996, 24).

Keskeistä fenomenografisessa tutkimusotteessa on tutkimuksen kohteen kontekstin tunnistaminen, sillä konteksti ikään kuin kiinnittää erilaiset käsitykset kohdeilmiöön. Tutkijan ei siis tulisi tulkita keräämäänsä aineistoa irrallisena vaan merkityksenä siinä kontekstissa, missä asiasta kerrottiin. Näin voidaan välttää asiasta puhuminen turhan yleisellä tasolla. Tutkijan tulee siis tuoda julki se konteksti, joihin tutkittavien yksilöiden käsitykset liittyvät. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2009, 37.)

Tutkimuskohteenani ovat luokanopettajaopiskelijoiden sekä korkeintaan vuoden sisään valmistuneiden luokanopettajien käsitykset, joiden muodostumiseen ovat vaikuttaneet heidän ajatukset, kokemukset sekä ymmärrys valitsemastani ilmiöstä, plagioinnista. Yksilöiden käsitykset voivatkin vaihdella suuresti ja käsitykset voivat myös muuttua. (Metsämuuronen, 2011, 240.)

4.3 Aineiston keruu ja tutkimusjoukko

Tutkimukseni on kyselylomaketutkimus, jossa oli avoimia kysymyksiä. Lomakkeen laadinnassa ja kysymysten tekemisessä minun tuli olla tarkkana. Sillä, kuten Aaltola ym. (2001) toteavat, ne luovat perustan tutkimuksen onnistumiselle. Kysymysten muoto oli tarkoin viilattava mahdollisimman yksiselitteiseksi niin, että vastaanottajat ymmärtäisivät tekstin viestinnän, kuten olin sen tarkoittanut. Muutoin tulokset vääristyvät. Kysymykseni tuli tehdä tutkimuksen tavoitteita ja ongelmia vastaaviksi ja kysymysten sanamuodot asetella niin, että ne olisivat muotoiltu vastaajalle henkilökohtaisesti. Minun täytyi kerätä aineistoa vasta, kuin tutkimusongelmat olivat täsmentyneet, jotta tietäisin, mitä tietoa lähdän keräämään. Näin vältetään tarpeettomilta kysymyksiltä ja pysytään olennaisessa. Lomakkeen pituus ja kysymysten määrä voi vaikuttaa vastausprosenttiin negatiivisesti tai vastaukset voivat olla huolimattomia. (Aaltola ym., 2001, 100.)

Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi avoimen kyselylomakkeen, sillä se on tehokas, luotettava sekä helppo. Tehokkaaksi sen tekee se, että hyvin laaditun kyselyn avulla voi säästää aikaa ja vaivaa sekä on mahdollista saada laajempi tutkimusaineisto. Luotettavuutta lisää se, ettei tutkija

vaikuta olemuksellaan tai läsnäolollaan vastauksiin, kuten voi käydä esimerkiksi haastattelussa. Luotettavuutta tuo myös se, että kysymys esitetään jokaisella täysin samassa muodossa, eikä siihen pääse vaikuttamaan esimerkiksi äänenpainot tai tauot sanojen välissä. Helpoksi sen tekee se, että kysymykset voi vain lähettää eteenpäin ja toisaalta vastaaja voi vastata siihen, milloin hänelle parhaiten sopii. (Aaltola ym., 2001, 101.)

Kyselylomakkeeni kysymykset löytyvät liitteestä 1, mutta selvyiden vuoksi luettelen ne myös alle:

Missä yliopistossa opiskelet nyt tai opiskelit (vuoden sisällä valmistuneet)?

*

Oulun yliopisto

Lapin yliopisto

Jyväskylän yliopisto

Helsingin yliopisto

Tampereen yliopisto

Turun yliopisto

Kuvaile omin sanoin, mitä on plagiointi.

*

Kuvaile, mitä tarkoittaa mukaillen tehty kopiointi.

*

Pitäisikö plagioinnin määritelmässä ottaa huomioon plagioinnin tahattomuus/tahallisuus? Millä tavalla, mihin sen mielestäsi pitäisi vaikuttaa?

*

Oletko saanut tietoa plagioinnista? Jos olet, niin mistä ja miten?

*

Onko kirjoitettujen töiden plagiointi helposti todettavissa? Perustele.

*

Oletko pelännyt syyllistyneesi plagiointiin yliopistourallasi? Kuvaile kuvaile tilanne/tilanteet.

*

Miten muuttaisit (jos muuttaisit) Tutkimuseettisen neuvottelukunnan määritelmää plagioinnista?

"Plagioinnilla (plagiarism) eli luvottomalla lainaamisella tarkoitetaan jonkun toisen julkituomantutkimussuunnitelman, käsikirjoituksen, artikkelin tai muun tekstin tai sen osan, kuvallisen ilmaisuntai käännöksen esittämistä omana. Plagiointia on sekä suora että mukaillen tehty kopiointi."

*

Missä menee plagioinnin ja toisen työn hyödyntämisen raja? Toisen työn hyödyntämisellä tarkoitetaan esimerkiksi toisesta työstä lähteiden ja ideoiden hyödyntämistä.

*

Kysymykset ovat suunnattu sellaisille Oulun yliopiston luokanopettajaopiskelijoille, jotka ovat aivan opintojensa lopussa tai ovat valmistuneet korkeintaan vuoden sisään, koska tarvitsin enemmän vastauksia kyselylomakkeeseeni, jotta saisin tarpeeksi aineistoa. Koen, että tällaiset korkeintaan vuoden sisään valmistuneet henkilöt olivat soveliaita vastaamaan kyselylomakkeeseeni, koska oletettavasti heillä on hyvässä muistissa opiskeluvuotensa loppuvaiheen ajatukset ja heidän tietämyksensä aiheesta on tuskin lisääntynyt oleellisesti. Oululaisten luokanopettajaopiskelijoiden lisäksi kyselyyni vastasi samaisen alan opiskelijoita ympäri Suomea. Analyysivaiheessa on esitetty kuvio, miten vastaukset jakaantuivat. Koen, että kohderyhmäni on viisaasti valittu ottaen huomioon, että tutkimukseeni osallistuneet henkilöt ovat opiskelleet yliopistossa jo useamman vuoden ja kirjoittaneet ainakin kandidaatintutkielman. Näin ollen voidaan olettaa, että kohderyhmäni henkilöt ovat perillä tieteellisestä kirjoittamisesta ja myös plagioinnin pitäisi olla heille käsitteenä jokseenkin tuttu.

Kattavan aineiston hankkimiseksi kyselyä lähetettiin myös Lapin, Jyväskylän, Helsingin sekä Tampereen yliopiston luokanopettajaopiskelijoille. Kysymykset on lähetetty internetlinkkinä tai WhatsApp-mobiilisovelluksen kautta Oulun yliopiston loppuvaiheen opiskelijoille (n = 24). Nämä Oulun vastaajat ovat minulle ennestään tuttuja. Lisäksi lähetin kyselyni tietämieni henkilöiden välittämänä myös yllä lueteltujen yliopistojen opettajaopiskelijoille WhatsApp-sovelluksella. Vastaukset jakaantuivat seuraavanlaisesti (moniko vastasi tavoitetuista):

Helsinki: 1/30

Tampere: 19/220

Oulu: 12/24

Lappi: 2/20

Jyväskylä: 7/22

yht. 41/316

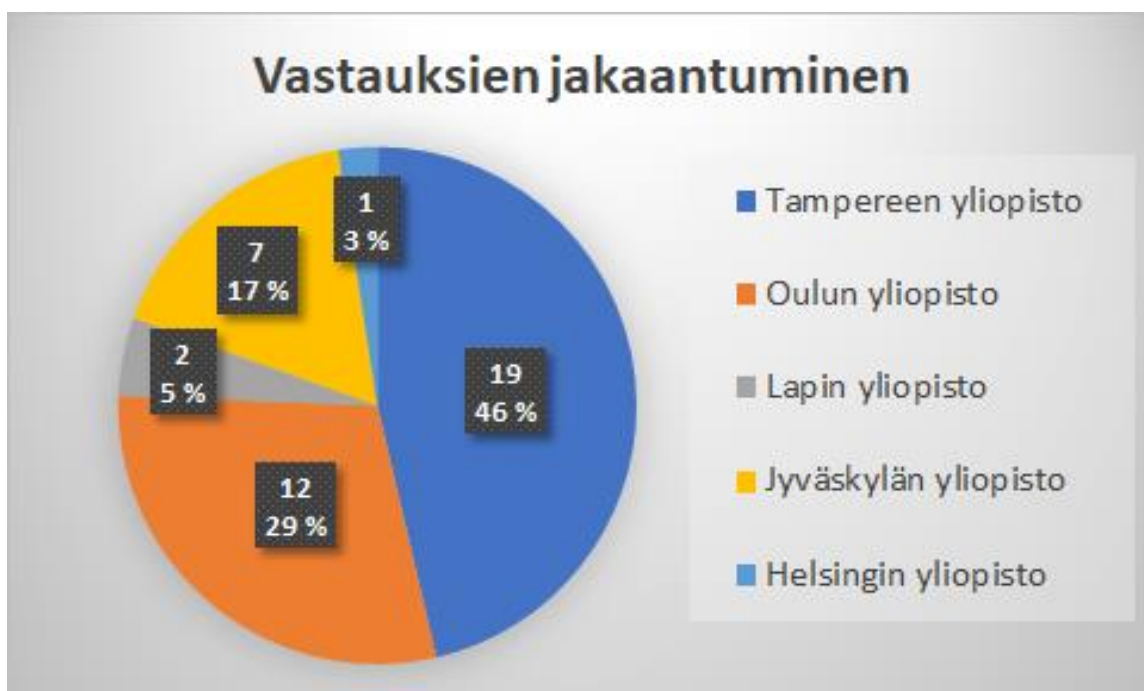
vastaus% n. 13%

Vastausprosentti olisi voinut olla parempikin. Oulussa ja Jyväskylässä oltiin suhteellisesti ahkerimpia vastaajia.

4.4 Analyysi

Analysoin keräämäni aineiston aineistolähtöisesti sisällönanalyysiä hyödyntäen. Tarkoituksena oli tuottaa uutta tietoa, eikä vain testata olemassa olevia teorioita käytännössä. Sisällönanalyysissä pyrkimyksenä on esittää hankittu aineisto pelkistetyksi, tiivistetyksi ja yleisessä muodossa (Kyngäs & Vanhanen, 1999, 4). Keskeistä kyseisessä menetelmässä on tiivistää ja luokitella tekstiä, jolloin aineistoa voi tulkita helpommin. Kyseiseen menetelmään ei kuitenkaan Salo (2015) mukaan ole kunnollista ohjeistusta, jolloin tutkimusten tuloksiin vaikuttaa oleellisesti tutkijan omat taidot, oivalluksen sekä analyyttiset kyvyt ja tyylit. Sisällönanalyysissä onkin vaarana, että se pelkistyy pelkkään luokitteluun. (Salo, 2015, 167-170.)

Ihan ensimmäiseksi näytän kuitenkin, missä yliopistoissa kyselyyn vastanneet opiskelijat tai ovat opiskelleet ennen valmistumistaan. Tiedot sain kyselylomakkeeni ensimmäisestä kysymyksestä, jossa vastaajien piti ilmoittaa opiskelupaikkansa.

KUVIO 1. Vastausten antajien opiskelupaikka.

Suurin osa vastaajista (71%) on muualta, kuin Oulun yliopistosta (29%). Näin ollen voinen todeta, että suhteeni ainakin muiden paikkakuntien yliopisto-opiskelijoihin on ollut niin etäinen, kuin vaan tutkimuksen kannalta voisi toivoa, eikä huolta vastausten käsittelyn puolueellisuudesta ole. Oulun yliopiston vastaajien joukko sen sijaan koostuu minulle tutuista henkilöistä. Näiden vastausten käsittely voisi kenties johtaa puolueellisiin tulkintoihin. Huomioitavaa on kuitenkin se, että kyselylomakkeeni vastaukset ovat anonyymejä, joten en tiedä, kenen tekstiä analysoin. Lisäksi minun on pidettävä puolueellisuusaspekti mielessä myös toisinpäin: tuntemani ihmiset voivat pyrkiä kirjoittamaan vastauksissaan minulle suotuisia vastauksia. Mainittakoot tähän, ettei kukaan vastaajista tiedä minun aiemman graduni plagiointitapausta.

Analyysin aluksi luin kyselylomakkeen vastaukset useampaan kertaan ajatuksen kanssa läpi. Lähes kaikki saamani teksti oli tutkimuskysymysten kannalta merkittävää, joten minun ei tarvinnut poistaa tekstiä juurikaan. Tiivistin kuitenkin merkittävät vastaukset. Tätä vaihetta kutsutaan redusoinniksi. (Tuomi & Sarajärvi, 2012, 108–109.)

Esimerkki 1:

Onko kirjoitettujen töiden plagiointi helposti todettavissa? Perustele.

“On, koska nykyään meillä on Urkundin kaltaisia järjestelmiä, jotka tunnistavat samanlaisia piirteitä julkaistuista teksteistä. Tottakai vahingossa saattaa muotoilla joitakin asioita samalla lailla kuin jossakin työssä, mitä ei ole nähnytään. Onneksi plagiointisyytöksissä plagioinnin määrä pitääkin olla riittävän korkea, jotta vahingossa samankaltaisesti muotoillut kohdat eivät aiheuta turhia syytöksiä.”

-> Kirjoitettujen töiden plagiointi voidaan tunnistaa helposti Urkundin tai vastaavan järjestelmän avulla.

-> Plagioinnin määrä täytyy olla riittävää, jotta voidaan syyttää plagioinnista.

Seuraavana vuorossa oli klusterointi, eli ryhmittely. Tässä vaiheessa samankaltaiset redusoidut ilmaisut, eli “pelkistetyt ilmaisut”, kootaan yhteen, jolloin ne muodostavat alaluokan. (Tuomi & Sarajärvi, 2012, 110.) Klusteroin pelkistetyt ilmaukset niin, että yksi ilmaisu pystyi kuulumaan useamman alaluokan alle. Tämä johtui siitä, että yhdessä ilmauksessa saattoi yksinker-

taisesti olla niin paljon asiaa, että se vääjäämättä koski useampaa alaluokkaa. Jos samasta aiheesta tuli useampi maininta, niin merkkasin jokaisen maininnan kuitenkin ylös omanaan, koska tahdoin tilastoida niitä myös määrällisesti. Edellä mainittu menettely on osa sisällönerittelyä, jolla on oleellinen osuus sisällönanalyysissä (Tuomi & Sarajärvi, 2012, 106- 108). Alaluokkien muodostuttua ne niin ikään yhdistellään yläluokiksi ja yläluokista muodostetaan lopulta pääluokat. Oleellista on myös näiden luokkien nimeäminen, sillä niiden tulisi aineiston kuvaamisen lisäksi olla sekä toisensa poissulkevia että yksiselitteisiä. (Tuomi & Sarajärvi, 2012, 111–114; Latvala & Vanhanen-Nuutinen, 2003, 23.) Alla kuvaus (taulukko 1), kuinka alaluokat muodostuivat. Taulukossa ilmenee, mitä opiskelijoiden mielestä plagioidaan, eli mikä on plagioinnin kohteena.

Pelkistetty ilmaus	Ala-luokka
Kun esität toisen ajatuksen omanasi.	Ajatukset
kopiointia ja kopsattujen asioiden ja ideoiden esittäminen omina.	
Toisen tekstin esittämistä omissa nimissä.	Teksti
Toisen tuottaman tekstin lainaamista ja esittämistä omana ilman oikeita viitteitä.	
Muun materiaalin ilmoittaminen omana tai käyttäminen niin, että lukija ymmärtää sen kirjoittajan omaksi esim tekstiksi.	Muu materiaali

Toisen ihmisen tai instituution tekijänoikeuden alaisen työn tai teoksen luvaton identtinen kopiointi ja esittäminen omana ilman asianmukaisia lähdeviitteitä.	Teos
Toisen ihmisen sanojen käyttäminen niin, että sen väitetään olevan omaa.	Sanoja
Plagiointi on toisen sanojen käyttämistä sellaisinaan ilman lupaa. Niin että väität että se on sinun omaa.	
Toisen tuotoksen esittämistä omana.	Tuotos
Jonkun toisen tuotoksen esittämistä omanaan.	

TAULUKKO 1. Ilmaukset alaluokiksi.

Yllä on esitetty vain osa kunkin alaluokan pelkistetyistä ilmauksista, koska muuten taulukosta olisi tullut liian suuri. Esimerkiksi ”teksti” -alaluokassa oli 17 ilmaisua. Pelkistetyt ilmaukset ovat ne redusoidut 41 vastausta, jotka sain kyselylomakkeellani. Vastauksien luokittelu eri alaluokkien alle oli työläs, mutta kiinnostava vaihe. Kiinnostava siksi, että pääsin tekemään jotain konkreettista. Lisäksi yhtenäisten seikkojen etsiminen vaati virkistävää nokkeluutta. Seuraavana on vuorossa alaluokkien luokittelu yläluokiksi. Tässä vaiheessa on oleellista löytää looginen kytkös eri alaluokkien välillä (Kylmä & Juvakka, 2012, 118). Yläluokkia muodostui yhteensä yhdeksän. Taulukko 2 antaa esimerkin alaluokkien yhdistymisestä yläluokaksi.

Alaluokka	Yläluokka
Ajatukset	Plagioinnin kohde
Teksti	
Muu materiaali	
Teos	
Sanoja	
Tuotos	
Ei tiedä	Mukaillen kopiointi
Kopiointi pienillä muutoksilla	
Lähdeviittauksen puutteellisuus	
Työn sama rakenne	
Omana esittäminen	
Oman pohdinnan uupuminen	

TAULUKKO 2. Alaluokat yläluokiksi.

Ja jälleen asiat saatiin laitettua omille paikoilleen, mikä tuotti minulle mielihyvää. Yläluokkia syntyi yhdeksän. Kutkuttavaa haastetta tuottivat luokkien nimeämisen lisäksi myös asioiden luokittelu. Esimerkiksi pelkistetty ilmaus:

“Plagiointi on aikasemman tehdyn työn selkeää kopioimista vilpilliseen käyttötarkoitukseen”

aiheutti mietintää, sillä halusin laittaa sen “tahallisuus” -alaluokkaan, vaikkei siinä tahallisuutta suoraan mainitakaan. Kuten tutkimukseni alun määritelmissä todettiin: vilpillinen toiminta on kuitenkin tarkoituksenhakuista, intentionaalista. Koen, että tarkoituksenhakuisuus on tahallisuuden synonyymi, joten kelpuutin sen sinne “tahallisuus” -alaluokkaan. Tämä nimenomainen tapaus oli jokseenkin vielä järkeiltävissä. Tätä epäselvimmissä tilanteissa olisi ollut kutkuttavan kiintoisaa ottaa vastauksen antajaan yhteyttä ja pyytää häneltä tarkentavia kysymyksiä. Avoin kyselylomake oli mielestäni kuitenkin varsin mainio tapa saada informaatiota, varsinkin, jos on ensin huolella perehtynyt aikaisimpiin tutkimuksiin. Näin epäselvät vastaukset päätyvät marginaalisen vähäisiksi.

Päätös- eli abstrahointivaiheessa yhdistetään yläluokat pääluokiksi (Tuomi & Sarajärvi, 2002, 114–115). Abstrahointivaiheessa tutkimustulokset yleistetään ja näin samalla perustetaan teoreettinen käsitteistö (Kylmä & Juvakka, 2012, 119). Pääluokkia muodostui kaksi. Alla taulukosta kolme näkyy, miten pääluokat muodostuivat.

Yläluokka	Pääluokka
Plagioinnin kohde	Plagioinnin määritelmä
Plagioinnin tahallisuus	
Mukaillen kopiointi	
Suora kopiointi	
Toisen työn hyödyntäminen	
Opiskelijoiden käsitys TENK:in määritelmästä	
Tiedon riittävyys	Plagioinnista saatu tieto
Yliopiston rooli	
Tiedon puute	

TAULUKKO 3. Yläluokat pääluokiksi.

Ja näin kyselylomakkeeni vastaukset on saatu redusoinnin kautta pelkistetyistä ilmauksista alaluokkiin, yläluokkiin ja sitä kautta aina pääluokkiin asti. Pääluokkien muodostamisessa minulla oli eniten haasteita: montako niitä tulisi ja miten nimeän ne. Tässä vaiheessa oli erityisesti pidettävä mielessä, mitä tutkin ja mitkä ovat tutkimuskysymykseni, sillä pääluokat vastaavat yleisellä tasolla tutkimuskysymyksiini.

Seuraavaksi esittelen, mitä tuloksia pääluokat tarjoavat tutkimuskysymyksiin.

5 Tulokset

Tulososiossa aloitan ensin kertomalla, mistä opiskelijat ovat saaneet tietoa plagioinnista. Pohdin myös, onko tieto ollut riittävää ja toisaalta, mitä tiedonpuutteesta on seurannut.

5.1 Opiskelijoiden saama tieto plagioinnista

Kyselylomakkeeni 41:stä vastaajasta 33 vastasi, että ovat saaneet edes jossain määrin tietoa plagioinnista. Noista 33 henkilöstä ainoastaan kolme henkilöä eivät maininneet yliopistoa plagioinnin tiedonlähteenään. Kaksi heistä ilmoitti hankkineensa tietoa Internetistä ja toinen mainitsi lisäksi myös peruskoulun. Kolmas oli kuullut plagioinnista mediasta:

“Laura Huhtasaaren gradutapauksen aikaan puhuttiin mediassa plagioinnista aika paljon.”

Voidaan huoletta todeta, että yliopistolla oli merkittävin rooli tiedon antajana. Erityisesti yliopistossa tietoa saatiin kandi- ja graduohjaajilta:

“---Suurimman osan aiheeseen liittyvästä tiedosta olen kuitenkin saanut kandi- ja graduohjaajaltani.”

Tämä ei ole yllätys, sillä voisikin kuvitella, että juuri kandin ja gradun teon vaiheessa oma ohjaaja antaisi opiskelijoille tietoa plagioinnista. Kandi- ja graduohjaajia tiedonlähteinä pidettiin varmoina ja riittävinä, kuten yllä olevasta esimerkistä huokuu. Hyväksi ja varmaksi tiedonlähteeksi tuntui osoittautuvan myös yliopiston järjestämät tutkimuskurssit:

“Yhdellä laadullisen tutkimuksen kurssilla, kävimme läpi hyvää tieteellistä käytäntöä, ja erilaisia vilpin tapoja”

Tässä esimerkissä mainittiin jopa, että eri vilpin tapoja on käyty läpi. Tämä oli ainoa maininta eri vilppien käsittelemisestä. Hyväksi tiedonlähteen kohteeksi ovat osoittautuneet myös yliopiston internetsivut:

“Gradua kirjoittaessa parini kanssa tarkistimme plagioinnin määritelmän yliopiston nettisivulta.”

Lisäksi plagioinnin käsittelyyn oltiin törmätty aika ajoin eri kursseilla ja eräällä vastaajalla oli ollut peräti opiskelun alussa luento aiheesta:

“Koulun alussa oli luento aiheesta”

Kolikolla on kuitenkin kääntöpuolensa. Kahdeksan henkilöä 41:stä vastaajasta totesivat, etteivät olleet joko saaneet mitään tietoa plagioinnista tai että heille oli vain kerrottu, että se on kiellettyä:

“en ole”

“Olen saanut tiedon että se on kiellettyä.”

Se, että opiskelijoille mainitaan vain, että plagiointi on kiellettyä, on rinnastettavissa siihen, ettei ole annettu mitään tietoa, koska tämä ei auta opiskelijoita kehittämään heidän taitojaan tunnistamaan ja välttämään tätä akateemista ‘pimeää polkua’. Kolikon kääntöpuolta edustaa vielä sekin tosiasia, että vaikka opiskelijat kokivat saaneensa yliopistolta tietoa, niin huomattavan usea selkeästi koki, ettei ollut saanut tietoa riittävästi. Näin ilmoitti jopa 17 opiskelijaa niistä 33:sta, jotka ilmoittivat saaneensa jotain tietoa plagioinnista. Pidän tulosta huolestuttavana, sillä yli puolet piti saamaansa tietoa selkeästi riittämättömänä. Käytän sanaa “selkeästi” riittämätön, koska kaikista vastauksista ei voinut päätellä, oliko heidän saamansa tieto riittävä vai ei:

“Opiskellessani siitä on puhuttu”

Yllä olevassa todetaan, että siitä on “puhuttu”, mutta ei oteta kantaa, missä määrin siitä on puhuttu. Itse tulkitSEN sen niin, että kirjoittaja pyrkii ulosannillaan tuomaan ilmi, ettei ole saanut tietoa riittävästi. Olisikin ollut mielenkiintoista lisätä kyselylomakkeeseen kysymys, johon opiskelijat olisivat kertoneet, ovatko he omasta mielestään saaneet riittävästi tietoa. Nyt luku voi olla hieman pienempi, sillä kaikki eivät asiaa tuoneet ilmi ja toisaalta se on tällä hetkellä

minun tulkintani varassa. Vedin kuitenkin tähän rajan ja halusin tarkastella vain sellaisia vastauksia, jotka ilmaisevat selkeästi, ilman tulkinnanvaraa, ettei ole saanut riittävästi tietoa plagioinnista:

“Kyllä, yliopiston luennoilta. Tarvisin kuitenkin tarkentavaa tietoa aiheesta”

“Kyllä, koulussa ja yliopistossa, mutta en kyllä mielestäni hirveästi.”

5.2 Opiskelijoiden tuntemukset plagiontitiedon riittävydestä

Kuten edellä todettiin: opiskelijat tarvitsevat enemmän tietoa plagioinnista. Tässä kappaleessa tutkimme, miten tuo tiedon puute ilmenee opiskelijoissa. Tiedon puutteella on erinäisiä vaikutuksia opiskelijoihin, joista suurimpana nousi esiin pelon tunne, kuten eräs opiskelija totesi, kun hänen piti kuvailla, mitä mukaillen kopioitu tarkoittaa:

“Pelkään aina tätä :D vissiin saman asian esittäminen eri sanajärjetyksellä tai synonyymeillä?”

41:stä vastanneesta jopa 29 eli 71% pelkäsi syyllistyneensä plagiointiin yliopistourallaan. Vastauksiin tutustumalla voidaan huomata, että opiskelijoiden pelon tuntemus on verrattain vahvaa:

“No jatkuvasti sitä pelkää kun ei edes tiedä tarkkaa määritelmää.”

“Koko ajan. En osaa kertoa asioita tarpeeksi omin sanoin ja pelkään muuttavani asiaa jos kirjoitan sen täysin uusiksi. On myös vaikeaa kertoa omin sanoin, koska tutkija on jo todella fiksusti kertonut asiansa.”

“Olen pelännyt. Kirjoitan gradua harvakseltaan, enkä aina muista onko jokin kohta omani vai jonkun muun. Toivottavasti omani.”

“En ennen tätä, nyt pelottaa...”

Yllä olevat kuvastavat vahvan pelon tunteen lisäksi neljää eri syytä, miksi opiskelija pelkää plagioineensa. Ensimmäisessä lainauksessa todetaan, ettei tiedä edes sen määritelmää. Toisessa kirjoittajalla on vaikeuksia ilmaista asiaa jollain muulla tavalla, kuin alkuperäisessä lähteessä. Kolmannessa törmätään käytännön ongelmiin, kun kirjoittaja tekee graduaan verkkaisesti ja näin saattaa unohtaa, mikä on omaa ja mikä toisen tekstiä. Neljäs kuvaa mainiosti opiskelijoiden mielialaa plagiointia kohtaan. Olisi kiintoisaa kysyä jälkikysymyksellä, mikä sai vastaajan pelkäämään. Oletettavasti se johtui kyselylomakkeeni tenttaavasta luonteestaan ja sai vastaajan tuntemaan pelkoa, kun hän ei osannut määritellä plagiointia.

Katsotaan seuraavaksi esimerkkejä vastaajista, jotka totesivat, etteivät olleet pelänneet plagioineensa. Näitä oli 29% vastaajista

“En.”

“En, yritän aina olla tarkka lähteiden käytössä.”

“En ole koskaan aidosti pelännyt plagioivani, sillä olen aina noudattanut kirjallisuuteen viittaamisen ohjeita ja muita tutkimuksen kirjoittamisen ohjeita. Opintojen alussa olin kyllä usein epävarma miten viittaukset ja oman ajattelun esille tuominen olisi kaikista parhaiten toteutettu. Sääntöjä ja viittaukäytäntöjä on pitänyt useaan otteeseen opintojen aikana uudelleen opetella ja palauttaa mieleen.”

Osa vastaajista oli kovin itsevarmoja vastauksissaan, eivätkä nähneet tarpeen perustella vastaustaan. Toinen kertoi jo olevansa tarkka lähteiden kanssa ja hän koki, että se riittää. Kolmas vastaaja on niin ikään itsevarma ja miksei olisikaan: hän noudattaa viittausohjeita sekä muita tutkimuksen kirjoittamisen ohjeita. Opintojen alussa hän kuvailee tunteneensa “epävarmuutta”, mutta näyttäisi siltä, että muutaman vuoden yliopisto-opiskelukokemus ja ajoittainen ohjeistuksen mieleen palauttaminen antavat tarvittavan varmuuden.

Lisäksi voidaan pohtia, onko esimerkiksi plagioinnin määritelmän tietäminen riittävästi tietoa plagioinnista. Osa opiskelijoista kertoi, että tietää sen määritelmän, mutta osaako opiskelija

välttää pelkän määritelmän avulla plagiointia opiskeluissaan? Myöhemmin tuloksissa käsittelen mukaillen kopiointia, joka on myös plagiointia. Suuri osa ei ollut kuullutkaan kyseistä termiä, eikä sitä avata myöskään plagioinnin määritelmässä. Näin ollen pelkän plagioinnin määritelmän tietäminen ei välttämättä riitä siihen, että opiskelija osaa välttää plagiointia opiskeluissaan.

5.3 Plagioinnin määritelmä

Plagioinnin määritelmän selvittäminen opiskelijoiden omin sanoin määriteltynä oli ensimmäinen tutkimuskysymykseni. Nyt selvitän, miten he määrittelevät plagioinnin, johon kuuluu myös mukaillen kopiointi. Lisäksi tutkin, pitäisikö tahallisuus ottaa määritelmässä huomioon ja haen vastauksia toiseen tutkimuskysymykseeni: missä menee plagioinnin raja?

Tarkastelin aluksi, mikä opiskelijoiden mielestä on plagioinnin kohteena, eli mitä tarkalleen plagioidaan. Suurin osa opiskelijoista puhui tekstin plagioinnista. Tämä on ymmärrettävää, sillä luokanopettajakoulutuksessa työt ovat pääasiallisesti kirjoitetussa muodossa, toisin kuin esimerkiksi taiteellisilla aloilla työt voisivat olla usein myös esimerkiksi kuvia. Seuraavaksi eniten opiskelijat puhuivat töiden ja tuotoksien plagioinnista. Niissä ei rajata plagiointia pelkkään tekstiin, vaan plagiointi voi kohdistua työn tai tuotoksen johonkin osaa, oli se sitten tekstiä tai vaikka kuvioita. Opiskelijat mainitsivat, että toisen ideoita ja ajatuksia voidaan plagioida. Ajatukset olivat opiskelijoiden mielestä plagioitu silloin, kun ne esitettiin omina ilman lähdeviitteitä. Eräs opiskelija puhui myös tiedon plagioinnista ja kaksi puhui vain asioiden plagioinnista, ilman tarkempaa määrittelyä. Eräs mainitsi myös yleisesti, että myös muu materiaali kuin teksti voi olla plagioitua ja kaksi puhui sisällön plagioimisesta. Yksi opiskelija kertoi, että plagiointi on hänen mielestään ”Toisen kirjoituksen sanamuotojen ja lauserakenteiden kopioimista.” Tämä oli mielestäni mielenkiintoinen näkökulma, opiskelija ei siis puhunut minkään sisällön plagioinnista, vaan hän kiinnitti ainoastaan huomiota kirjoitustapaan. Olisikin ollut mielenkiintoista kysyä opiskelijalta tarkennusta tähän, eikö hänen mielestään asiasisällöllä ole väliä vai ajatteliko hän, että myös kirjoitusasun kopioiminen on hänen mielestään plagiointia. Gradussani puhun yleisesti töiden plagioinnista. Se kuulosti mielestäni luontevalta, sillä opiskeluissa puhutaan yleensä esimerkiksi kurssitöistä. Toisaalta työ sanana ei rajaa plagioinnin kohdetta pelkkään tekstiin, vaan sillä voi käsittää myös esimerkiksi toisen ajatukset tai toisaalta toisen koko työn.

Opiskelijat määrittivät plagioinnin erittäin kirjavasti. Lähden avaamaan vastauksia aloittamalla yksinkertaisimmasta määritelmästä, jonka jälkeen lisäämme määritelmään aina yhden uuden kriteerin. Ensimmäisessä määritelmässä todetaan yksinkertaisesti, että plagiointi on vain suoraa kopiointia tai toisin sanoen copy pastea:

“---Plagiointi on yksinkertaistaen suoraa copy pastea.”

Tämä määritelmä olisi helppo jokaisen omaksua, koska siinä ei otettaisi mitään turhia nyansseja huomioon: vain kaikki suora kopiointi olisi plagiointia. Seuraava vastaaja lisäisi määritelmään myös lähdeviittaukset:

“Toisen tekstien käyttämistä ilman asiaan kuuluvaa viittausta.”

Kolmannessa esimerkissä plagioinnin määritelmä laajenee entisestään. Nyt otetaan edellisten lisäksi huomioon myös se, että henkilö väittää toisen tekstiä omakseen tai, että jätetään erottamatta, mikä on omaa ja mikä toisen tekstiä:

“Toisen työstämän tekstin käyttöönotto ilman lähdeviitteitä tai toisen ajatusten esittäminen ominaan ilman alkuperäisiä viittauksia tai sen erottamista selkeästi, mikä on omaa ajattelua.”

Edelleen määritelmään saatiin uusi lisäys, kun seuraava vastaaja lisäisi määritelmään myös tahallisuuden:

“Tahallinen tiedon väittäminen omaksi, vaikka se on muualta haettua”

Muutama vastaaja näki, että luvattomuus kuului myös plagioinnin määritelmään:

“Toisen sanojen/tekstin käyttämistä ominaan ilman lupaa.”

Kaksi viimeistä esimerkkiä lisäisi oman näkökulman tuomisen ja toinen huomioisi tiedeyhteisönkin:

“Siinä, ettei työhön tuoda mitään uusia, omia näkökulmia, ja toisen tekemä työ ja ajatukset esitetään omina.”

“Plagiointi on toisen työn hyväksikäyttämistä omien tavoitteiden saavuttamiseksi. Plagiointi ei tuo tutkimuksena mitään uutta tiedeyhteisöön. Se toistaa aikaisempaa tutkimusta, eikä tuo uusia näkökulmia tai perusteltuja johtopäätöksiä aiheesta.”

Yhteenvedona voidaan todeta, että opiskelijat määrittelevät plagioinnin monin eri tavoin. Omana esittäminen mainittiin useimmin kriteeriksi. Lähdeviittausten puuttuminen sekä sanasta sanaan kopioiminen saivat toiseksi eniten mainintoja. Tahallisuus ja luvattomuus saivat selvästi vähemmän mainintoja. Lisäksi osa opiskelijoista mainitsi plagioinnin määrän, eli työssä täytyy olla riittävä määrä plagiointia, ennen kuin se katsotaan plagioinniksi. Opiskelijat eivät kuitenkaan maininneet, mikä tuo riittävä määrä on.

5.4 Mukaillen kopiointi

Mukaillen kopiointi on sisällytetty TENK:in plagioinnin alkuperäiseen määritelmään. Halusin kuitenkin käsitellä tätä osa-aluetta erikseen, koska sitä ei avata TENK:in määritelmässä mitenkään, enkä löytänyt mistään tietoa sen määritelmästä. Kysyin mukaillen kopioidun määritelmää erillisenä myös kyselylomakkeessani. Vastaukset vaihtelivat tietämättömyyden ja perustavanlaatuisten vastausten välillä. Lähestyn käsitettä jälleen yksinkertaisimmasta monimutkaisimpaan määritelmään:

“En tiedä, mitä se tarkoittaa.”

“Ei mitään hajua! Referaattia?”

Ensimmäinen vastaaja näki parhaaksi jättää Fyrittämättä, kun taas toinen vastaaja lähti arvaamaan sen tarkoittavan referaattia. Suurin osa mielsi sen tarkoittavan kopiointia hieman muuttaen:

“En tiedä, arvaisin että kopioidaan teksti mutta muokataan sanoja ja lauseita hieman”

Seuraavassa esimerkissä vastaaja lisää määritelmään omana esittämisen, joka sai toiseksi eniten mainintoja:

“En ole asiasta ennen kuullut, mutta luulisin, että kyseessä on toisen tekstin käyttäminen omana. Tässä tapauksessa on ehkä muuteltu sanajärjestystä tms ja kerrottu ajatus omana ajatuksena.”

Lähdeviittaukset sai kolmanneksi eniten mainintoja, jonka myös seuraava vastaaja lisäisi mukaillen kopioinnin määritelmään:

“Tämä on itselle täysin vieras termi. Ensimmäinen ajatus on toisen materiaalin pieni muokaus, esim sanajärjestyksen tai sanojen vaihto, mutta ei ilmoita lähdettä.”

Näiden lisäksi kaksi muuta kriteeriä nähtiin kuuluvan mukaillen kopiointiin ja ne olivat sama rakenne ja oman näkökulman uupuminen. 41:stä vastaajasta 16 eli 39% ilmoitti joko, ettei ollut varma, tai joko ettei ole ikinä kuullut mukaillen kopioinnista tai sen määritelmästä.

5.5 Tahallisuus

Plagioinnin tahallisuus jakoi vastaajat kolmeen kategoriaan. Suurin osa eli 28 vastaajaa (68%) vastasi, että se pitäisi ottaa huomioon ja sitä perusteltiin vaihtelevin perustein:

“Pitäisi, koska miksi ihmeessä kaksi ihmistä ei voisi ajatella samalla tavalla?”

“Pitäisi. En edes tiedä, mitä mukaillen tehty kopiointi tarkoittaa, joten en voi olla varma, olenko tehnyt sitä. Jos tekijä ei tiedä, mitä plagiointi voi olla, hän ei välttämättä osaa välttää sitä.”

Ensimmäinen vastaaja perusteli tahallisuuden huomioimista sillä, että ihmiset voivat ajatella samalla tavalla ja vaikkei vastaus sitä kerro, niin oletettavasti tämä johtaisi liian samanlaisiin kirjoituksiin ja lähdeviittauksiin. Eli eri töistä tulisi yhteneväiset, koska ihmiset olivat ajatelleet ja lähestyneet asiaa samalla lailla. Suurin osa perusteli tahattomuuden näin. Toinen vastaaja sen

sijaan perustele tahallisuuden huomioimista tietämättömyydellä: mikäli henkilö ei tiedä tekevänsä väärin, niin häntä ei voisi pitää siitä vastuussa. Seitsemän vastaajaa (17%) vastasi, ettei määritelmässä pitäisi ottaa huomioon tahallisuutta. Perusteluita oli kahdenlaisia:

“Plagioinnin määritelmän kannalta tahallisuudella ei ole merkitystä. Tahattomuuden voinee ottaa huomioon plagioinnin rangaistuksen kovuuden arvioinnissa.”

“Mielestäni plagioinnissa ei tarvi ottaa huomioon tahallisuutta tai tahattomuutta, sillä uskon plagioinnin olevan tahallista. En usko että esim. toisen ihmisen gradun voisi vain vahingossa plagioida”

Ensimmäinen perusteli, ettei itse määritelmässä pitäisi ottaa huomioon tahallisuutta, vaan mahdollisissa jatkotoimissa. Tämä kuulostaa loogiselta, sillä tässä ainoastaan lopputuloksella on väliä määritelmän kannalta. Yksinkertaistettuna esimerkkinä voitaisiin sanoa, että lasi on rikki. Ei ole väliä, rikkoutuiko lasi vahingossa vai tahallisesti, lopputulemana on silti rikkoutunut lasi. Sen sijaan jatkotoimenpiteissä voidaan huomioida, onko lasi rikottu tahallisesti vai vahingossa. Toinen vastaaja lähestyi asiaa toteamalla, ettei usko, että voisi plagioida vahingossa. Eräs toinen vastaaja oli samaa mieltä ja näki, ettei plagiointi ole mahdollista vahingossa, koska henkilö on käynyt pakolliset tutkimuskurssit ja kandi- ja graduseminaarit, joissa asioita on käyty. Tahallisuuden lisäämistä määritelmään kuusi henkilöä mainitsi vastauksessaan joko, ettei osaa sanoa tai eivät ottaneet kantaa.

Vastauksissa opiskelijat ottivat kantaa plagioinnista seuraaviin kurinpitomenetelmiin. Heidän mielestään tahallisuus tulisi huomioida mahdollisissa jatkotoimenpiteissä eli plagioinnin seuraamuksissa. Tahallisuus tulisi heidän mielestään ottaa huomioon lieventävänä asianhaarana.

“Pitäisi ottaa huomioon. Seurauksien pitäisi olla lievempiä mikäli plagiointi on tahatonta. Tahaton plagiointi voi tosin olla vaikea todistaa.”

Ensimmäinen esimerkki antaisi tahattomasti plagioineelle pienemmät seuraamukset. Hän nostaa esille myös sen, minkä monet muutkin totesivat: todistettavuuden. Eli miten jokin todetaan tahallisesti tai tahattomasti plagioiduksi? Ainoastaan yksi vastaaja tarjosi siihen keinoja:

“---sitä voidaan testata esimerkiksi kypsyysnäytteellä tai kuulustelulla---”

Opiskelijoilla oli myös antaa konkreettisia ehdotuksia, miten tahallisuus pitäisi ottaa huomioon seuraamuksissa:

“Tahattomuus -> tekijälle esim. koulutusta aiheesta, jotta osaa uuden työn tehdä paremmin tai korjata työnsä. Tahallinen -> pahuutta. Homma uusiksi.”

Monet vastasivat hieman diplomaattisemmin ja rangaistusten sijaan halusivat estää ylipäättänsä plagiointitilanteiden muodostumisen. He painottivat ohjaajan ja korkeakoulun roolia, kuten käy ilmi seuraavista esimerkeistä:

“---Ohjaajan pitäisi olla kartalla näistä asioista jotta plagiointia ei pääsisi tapahtumaan.”

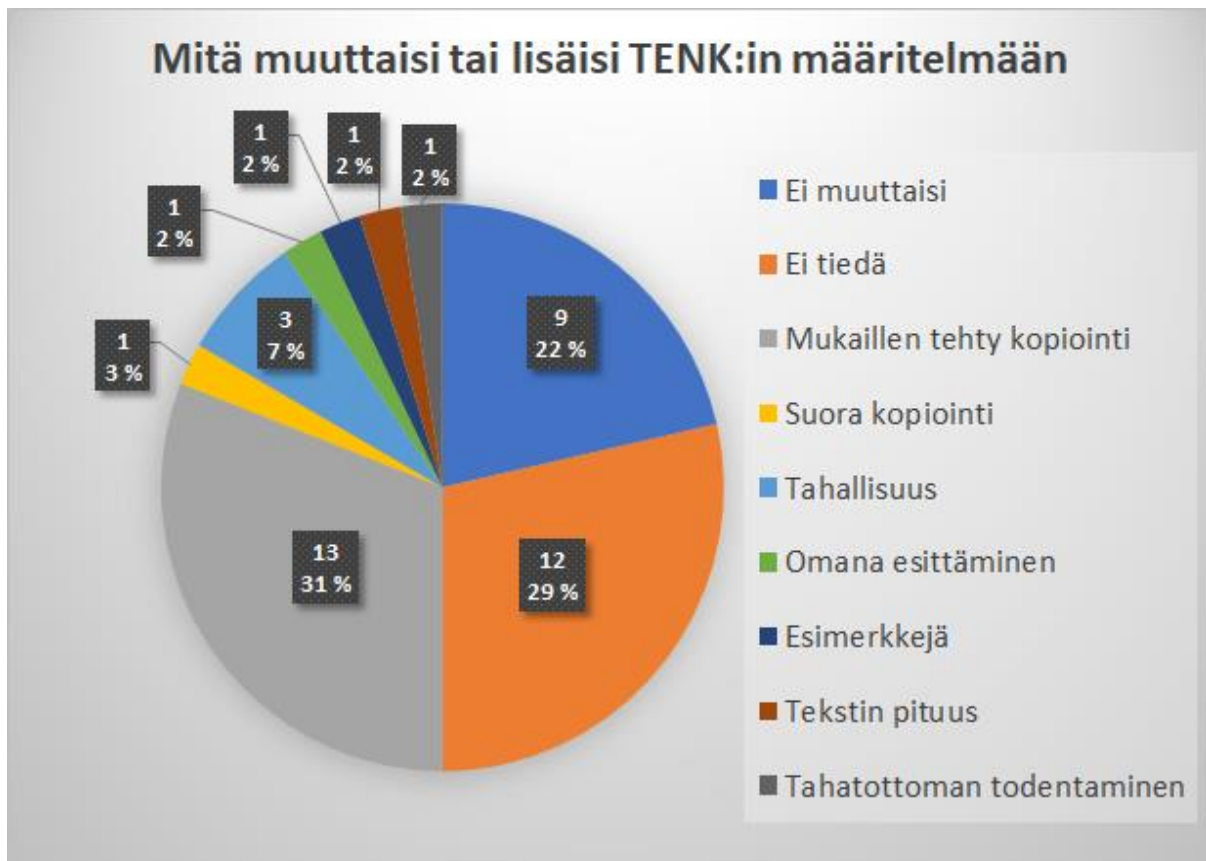
“---Myös korkeakouluissa pitäisi mielestäni kertoa enemmän opiskelijoille siitä, mitä plagiointi tarkkaan ottaen tarkoittaa.”

5.6 Opiskelijoiden muutosehdotuksia TENK:in määritelmään

Näin oleelliseksi tarkastella opiskelijoiden taitoja ja käsityksiä siitä, kuinka toimivana tätä voimassa olevaa määritelmää opiskelijat pitivät. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan määritelmä plagioinnista menee seuraavanlaisesti:

"Plagioinnilla (plagiarism) eli luvattomalla lainaamisella tarkoitetaan jonkun toisen julkituomantutkimussuunnitelman, käsikirjoituksen, artikkelin tai muun tekstin tai sen osan, kuvallisen ilmaisun tai käännöksen esittämistä omana. Plagiointia on sekä suora että mukaillen tehty kopiointi."

Oulun yliopisto käyttää myös tätä määritelmää. Alla olevasta kuvio 2:sta näemme, miten vastaajien äänet jakautuivat. Ensin on ilmoitettu ilmausten lukumäärä ja sitten prosenttiosuus kaikista äänistä.

KUVIO 2 Opiskelijoiden muutos- tai lisäysehdotukset TENK:in määritelmään.

Suurin osa (31%) avaisi mukaillen tehdyn kopioinnin määritelmää. Eräs vastaaja pohti sitä näin:

“Mielestäni neuvottelukunnan määritelmä plagioinnista kattaa hyvin plagiointiin liittyvät ominaisuudet. Viimeinen lause jäi ehkä mietityttämään: mitä mukaillen tehdyllä kopiolla käytännössä tarkoitetaan ja onko se sanan "plagiointi" kanssa yhtä painava. Plagiointi kuulostaa sanana vakavammalta kuin mukaillen tehty kopio. Hmmm. Ehkä tuota viimeistä lausetta tarkentaisin.”

Toinen vastaaja ei ollut yhtä armollinen, vaan näki, että sitä pitäisi ehdottomasti tarkentaa:

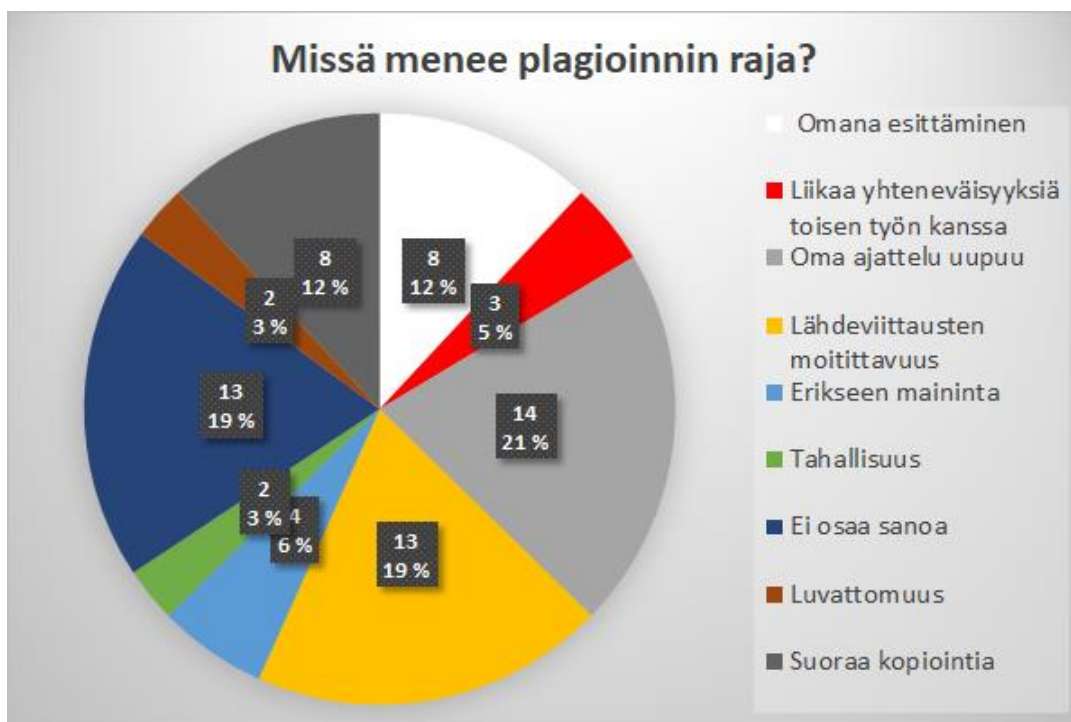
“Tarkentaisin mukaillen tehdyn kopioinnin määritelmää ehdottomasti.”

Seuraavaksi eniten sai ilmaisuja en tiedä -vastaukset. He eivät antaneet mitään lisäys- tai muutosehdotusta. Opiskelijat olivat perin tyytymättömiä TENK:in määritelmään, sillä ainoastaan 22% ei olisi muuttanut määritelmää ja suurin osa eli 49% olisi muuttanut määritelmää. Loput

29% ei osannut sanoa vastausta tähän kysymykseen. Mukaillen kopioinnin lisäksi muut muutosehdotukset saivat hajaääniä. Muista ehdotuksista eniten ääniä sai tahallisuuden lisääminen määritelmään.

5.7 Plagioinnin raja

Toisessa tutkimuskysymyksessäni haettiin vastausta plagioinnin rajan tunnistamiselle. En kysynyt kyselylomakkeessani: “missä menee plagioinnin raja”, vaan halusin avata kysymystä enemmän, jotta tiedetään, mihin verrataan ja toisekseen uskoin seuraavalla kysymyksenasettelulla saavani paremmin perusteltuja vastauksia: “Missä menee plagioinnin ja toisen työn hyödyntämisen raja? Toisen työn hyödyntämisellä tarkoitetaan esimerkiksi toisesta työstä lähteiden ja ideoiden hyödyntämistä.” Tarkemmin sanottuna toisen työn hyödyntämisellä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa sitä, kun opiskelijat katsovat mallia esimerkiksi jo valmiista opinnäytetöistä, kurssitöistä sekä graduista. Toisen työstä voidaan etsiä lähteitä, tarkastella työn rakennetta tai sitä, miten jotain asiaa on käsitelty. Suorittamani tiedonhaun perusteella kirjallisuudesta ei löytynyt “toisen työn hyödyntämisen” -käsitettä, joka on mielestäni jo itsessään merkittävä havainto. Havainnon tärkeyttä perustelen sillä, että opiskelijat tekevät sitä (toisen työn hyödyntäminen) ja heitä jopa ohjeistetaan tekemää sitä yliopiston lehtoreiden ja graduohjaajien toimesta. Tähän vastaukseen sain eniten hajontaa. Vastauksia jakaantui yhteensä yhdeksään eri kategoriaan, kuten kuviosta kolme voimme huomata:

KUVIO 3 Missä menee plagioinnin raja?

Eniten ääniä saivat oman ajattelun uupuminen, lähdeviittausten moitittavuus sekä sellaiset, jotka eivät osanneet sanoa. Alla perustavanlaatuinen esimerkki eniten mainintoja saaneesta “oma ajattelu uupuu” -kategoriasta:

“Tämä raja on mielestäni oleellinen plagioinnin kannalta. Mielestäni avun hankkiminen on täysin sallittua ja siihen tulisi kannustaa opiskelijoita (niin kuin on tehtykin). Raja menee mielestäni siinä, että kirjoittaja ei käytä omia aivoja ollenkaan, vaan toistaa saman, ilman, että on pohtinut asiaa (onko se esimerkiksi sopivin tai järkevin tapa/tutkimus/lähde). Opiskelijan tulisi siis pystyä esittämään omaa ajatteluaan ja sen tulisi käydä ilmi tehdyssä työssä mahdollisimman paljon. Ei ole mielestäni kuitenkaan väärin päätyä samanlaisiin ratkaisuihin, kunhan asian perustelee.”

Vastaaja toteaa, että oman ajattelun uupuminen voisi johtua kirjoittajan laiskuudesta tehdä omaa työtä ja siitä, että kirjoittaja kulkee liikaa sieltä, missä aita on matalin. Ratkaisut saavat olla samanlaisia, kunhan oman työn osuus tulee havaittavaksi. Toiseksi eniten rajaa oltiin vetämässä lähdeviittausten käyttöön:

“Raja menee siinä, jos yhdestä samaisesta työstä hankittujen lähteiden ja ideoiden määrä viittaa siihen, ettei kirjoittaja ole tehnyt työtä/kirjoitusta omasta päästään vaan on ”laiskasti” tukeutunut liikaa toisen tekemään työhön ja sen mukaisiin ideoihin ja lähteisiin. Avun hankkiminen tulisi aina kohdistua useampaan työhön eikä yhteen tai edes muutamaaan samankaltaiseen, koska sitten aletaan liikkua harmaalla alueella ja on vaarana syyllistyä plagiointiin tahattomastikin.”

Jälleen laiskuus nousee esille. Tässä nimenomaisessa esimerkissä lähdeviittausten puutteellisuus ei niinkään viitannut siihen, ettei viittauksia oltu tehty, vaan, että niitä oli liikaa samoja jonkun toisen työn kanssa. Mielenkiintoisesti kirjoittaja kuitenkin vielä lisää, että tällainen yksitoikkoinen lähteiden käyttö voi johtaa vaaraan plagioida tahattomasti. Muut vastaajat olivat vetäneet enemmänkin rajan siihen, että lähdeviittaukset olivat puutteellisia, eli niitä ei ollut lainkaan tai ettei oltu viitattu alkuperäiseen lähteeseen. Tähän kysymykseen oli tullut merkittävän paljon “en osaa sanoa” -vastauksia. Seuraavassa kuitenkin vastaus, joka ei suoranaisesti vastaa kysymykseen, mutta sen sijaan pyrkii selvittämään asiaa:

“Äärimmäisen hyvä kysymys. Tuntuu vähän veteen piirretyltä viivalta. Tässäkin painottaisin ohjaajan/asiantuntijan roolia.”

Monet olivat itsekin pohtineet tätä asiaa ja todenneet, että rajaa on äärimmäisen vaikea vetää. Oma esittäminen ja oman ajattelun uupuminen saivat yhtä monta ilmausta. Tämä ei ole yllätys, sillä niin monta kertaa näihin kahteen asiaan olemme törmänneet tulososion aikaisemmissa otsikoissa. Vastauksista löytyi kuitenkin aiemmin esiin tulematon teema. Nimittäin “erikseen maininta” -kategoria sai neljä ilmausta:

“Toisen työn hyödyntäminen on ok, kunhan sen selkeästi ilmaisee. Omistaisin tälle esimerkiksi kokonaisen kappaleen, jossa selittäisin kuka teki ennen minua ja miksi siitä inspiroiduin. Ei vain lähdemerkintänä.”

Tämä vastaaja antaa enemmänkin suosituksen, että mikäli hyödyntää toisen työtä, niin se on tuotava riittävän mittavasti ilmi. Eli ei riitä pelkkä lähdeviittaus, vaan on kirjoitettava kokonainen selostus, jossa on annettu erikseen kunniaa toisen työlle. Viimeiset kolme syytä plagioinnin rajan rikkomiselle nähtiin luvattomuudessa, tahallisuudessa sekä liiallisessa yhteneväisyydessä toisen työn kanssa.

6 Pohdinta

Minulla oli vahva tunne heti analyysivaiheen jälkeen, että pääluokkani vastasivat loisteliaasti tutkimuskysymyksiini, joten lähdin tulososiooni varsin luottavaisin mielin. Näin ollen koin, että minulla oli helppo työ käydä läpi tuloksiani. Tässä pohdinnassa käynkin läpi tärkeimmät tutkimustulokseni. Tuloksia pohtiessani mietin samalla tutkimukseni hyödynnettävyyttä. Koen, että tuloksillani voidaan auttaa korkeakoulun henkilökuntaa ymmärtämään opiskelijoiden käsityksiä plagioinnista ja sitä kautta kenties tarjoamaan henkilökunnalle lisäeväitä opiskelijoilleen plagioinnin käsittelemiseksi. Lisäksi tuloksistani voitaisiin tehdä diaesitys opiskelijoille, koska niissä lähestytään opiskelijoita käytännönläheisemmin ja näin opiskelijoiden olisi helpompi ymmärtää plagiointia. Viimeisenä käsittelen tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä sekä pohdin jatkotutkimusehdotuksia.

6.1 Tulosten yhteenveto ja tutkimuksen hyödynnettävyys

Eräässä kyselylomakkeeni kysymyksessä kysyttiin: oletko saanut tietoa plagioinnista? Jos olet, niin mistä ja miten? Suurin osa (80%) kyselylomakkeeseeni vastanneista vastasi tähän, että yliopistolta. Tärkein tiedon hankkimisen kohde yliopistolla oli kandi- ja graduohjaajat sekä tutkimuskurssit. Vastaajista kuitenkin huolestuttavan suuri joukko (52%) ilmoitti, ettei selkeästi ollut saanut riittävästi tietoa plagioinnista. Plagiointi oli monille jäänyt maininnan tasolle tai sitä oltiin käsitelty vain pintapuolisesti. Oli myös niitä, joiden vastauksista ei saanut selvää, oliko tieto jäänyt selkeästi riittämättömäksi. Eli edellä mainittu 52% voi olla todellisuudessa paljon suurempikin. Huolestuneisuutta lisää se tosiasia, että viidesosa vastaajista ilmoitti, ettei ollut saanut mitään tietoa plagioinnista. Lähdekirjallisuuskin huomauttaa, ettei siis ole ihme, etteivät opiskelijat alituisesti ymmärrä plagioivansa tai että ovat epävarmoja tieteellisen kirjoittamisen käytännöistä (Anderson & Cvetkovic, 2010, 6).

Vastaajissa oli kuitenkin niitä, jotka kokivat vahvaa osaamista plagioinnin tunnistamiseen. Heidän oma-aloitteisuutensa oli ratkaisevin asia tuon itsevarman olotilan saavuttamisessa. Seuraavaksi onkin referoitu tutkimustuloksistani ne toimenpiteet, joita noudattamalla opiskelijat ovat saaneet tarvittavan tiedon plagioinnista. Pidänkin tätä havaintoa tutkimukseni kenties tärkeimpänä konkreettisena ohjenuorana nimenomaan, kuinka en plagioi, vaan tuotan omaa ja uutta tietoa. Opiskelijat olivat itse:

- tarkistaneet plagioinnin määritelmää yliopiston ja TENK:in nettisivuilta
- pitäneet mielessään, että on tärkeää pitää lähdeviittaukset kunnossa ja monipuolisina
- tehneet omaa tutkimusta ja tuoneet omaa näkökulmaa
- muistaneet, että on suorastaan suositeltavaa katsoa vinkkejä ja mallia aikaisemmista töistä.

Tulokset osoittavat, että nykyinen järjestelmä nojaa siihen, että oletetaan, että korkeakouluopiskelija on jo niin itsereflektoiva, että ensinnäkin ymmärtää, ettei ymmärrä jotain ja että tuon asian ymmärtäminen on oleellista korkeakouluopinnoista suoriutumiseen. Toisekseen opiskelijoiden pitää myös olla niin itseohjautuvia, että he ymmärtäisivät hakea oma-aloitteisesti tietoa aiheesta. Koska niin suuri osa kuitenkin kuului siihen epävarmaan luokkaan, niin johtopäätös on, ettei nykyinen järjestely ole toimiva. Tässä onkin palaverin paikka korkeakoulun johtoportailta, sillä korkeakouluilla on vastuu:

“---huolehtia, että hyvään tieteelliseen käytäntöön perehdyttäminen ja tutkimusetiikan opettaminen ovat osa yliopiston antamaa koulutusta. On tärkeää, että opiskelijoita ohjataan riittävästi opintojen alusta lähtien oikeaan viittaustekniikkaan ja eettisten näkökulmien huomioon ottamiseen opiskelussa ja tieteellisissä teksteissä.---” (Oulun yliopisto, 2018, 3-4.)

Tuloksissa pohdittiin myös opiskelijoiden tuntemuksia plagiointitiedon riittävydestä. Opiskelijat pelkäävät plagioivansa, siitä ei ole mitään epäselvyyttä. Opiskelijoille plagioinnin määrittelemisen niin ikään oli joillekin arvailua, tai jopa yrittämättömyyttä. Ja tämä, kuten (Carroll, 2003) toteaa, johtaa siihen, että opiskelijat ovat epävarmoja, hämmentyneitä ja jopa pelkäävät akateemista kirjoittamista.

Mielestäni korkeakoulujen pitäisi tulla hieman vastaan tässä asiassa ja vähän helpottaa opiskelijoiden tiedonsaantia plagioinnista. Kysymys kuuluukin: miten? Hetken mietinnän jälkeen ehdottaisin esimerkiksi korkeakouluissa järjestettävää plagiointiklinikkaa, joka olisi sekä fyysisesti jossain tilassa, johon opiskelijat voivat tulla näyttämään töitään ja keskustelemaan että verkossa oleva palvelu, josta voisi saada chat-tyyppisesti opastusta.

Opiskelijoista 71% pelkäsi plagioineensa. Luku kuulostaa suurelta ja sitä se kyllä onkin. Olisi ollut mielenkiintoista sisällyttää kysymykseen myös jatkokysymys, jossa pitäisi antaa numeroarvosana 4-10 välillä, kuinka paljon tunsu pelkoa. Ymmärrettävää on, että opiskelijoita voisi

jännittää plagioineensa, mutta koska kysyttiin ”pelkoa”, niin se mielestäni itsessään kertoo vahvaa tunnetta. Ja kuten Carroll yllä totesi, niin myös Gulliferin ja Tysonin (2010) tutkimuksessa todettiin, että opiskelijat eivät täysin ymmärtäneet plagioinnin määritelmää ja sen seurauksena he pelkäsivät tahattomasti plagioivansa. Olisi myös ollut mielenkiintoista pureutua syvemmälle ja selvittää enemmän, mikä nimenomaisesti opiskelijoita pelotti tahattomassa plagioinnissa. Toki itsestäänselvytenä tulee mieleen, että plagiointi on pahasta, eikä siihen halua kukaan syyllistyä, mutta olisi ollut kiintoisaa kuulla, mitä muita syitä sieltä olisi tullut. Aikaisemmat tutkimukset toteavat, että opiskelijat pelkäävät tahattomasta plagioinnista aiheutuvaa rangaistusta ja että plagioinnin seuraamuksista on räikeitä väärinkäsityksiä. (Breen & Maassen, 2005, Gullifer & Tyson, 2010.) Omana lisäyksenä huomasin, että on varsin iso kulttuurishokki tulla yhtäkkiä lukiosta, jossa saa ja pitääkin kirjoittaa esseitä ja kokeita juuri, kuten oli sen sanasta sanaan opetellut oppikirjastaan. Nyt yliopistossa pitääkin mainita, kuka näin on sanonut ja siihen pitää osata myös viitata oikein. Tämä varmasti lisää hämmentyneisyyttä ja pelkoa plagiointia kohtaan.

Uskon, että opiskelijoita rauhoittaisi tietää, miten plagiointitapauksia käsitellään. Itselläni on plagiointikäsitteistä omakohtaista kokemusta, niin tiedän, mistä puhun, kun totean, että ne ovat jännittäviä, mutta opettavaisia tilanteita. Mielestäni tästä plagiointiprosessien käsittelemisestä voisi tehdä ihan oman tutkimuksenkin ja harkitsin kovasti sen aiheen valitsemista, kun pohdin graduni aihetta. Liikaa menemättä tähän plagiointitapausten käsittelemiseen, totean kuitenkin, että esimerkiksi Oulun yliopiston tutkinto-ohjelman vastuuhenkilön vastuulla on saattaa opiskelijoiden tietoisuuteen ”Ohje vilppitapausten ehkäisemiseen ja käsittelemiseen Oulun yliopistossa”, jossa kerrotaan, mitä vilpistä voi seurata (Oulun yliopisto, 2018, 4). Tuossa ohjeessa todetaan, miten plagiointitapauksia käsitellään Oulun yliopistossa.

Opiskelijoiden antamissa plagiointimääritelmissä löytyi kirjavuutta. Tämä ei ole yllätys, sillä aikaisemmissa tutkimuksissa Sutherland-Smith (2005) huomasivat, että jopa yliopisto-opettajilla oli vaikeuksia muodostaa yhteistä määritelmää plagioinnille. Tutkimuksessani kävi ilmi, että plagioinnin määrittelyssä opiskelijat antoivat eniten ilmauksia omana esittämiselle. Se oli heistä räikein virhe. (Sutherland-Smith, 2005.) Tämä tukee aikaisempia tutkimuksia, sillä opiskelijat pyrkivät niin peloissaan välttämään plagioinnin, etteivät vahingossakaan uskalla myöntää mitään omakseen. He eivät uskalla ammentaa omia ajatuksia ja niiden luovaa käyttämistä suhteessa muiden ajatuksiin ja ideoihin. (Abasi & Graves, 2008, 230.) Lähes puolet vastaajista (44%) rinnastivat plagioinnin puutteellisiin lähdeviittauksiin. Myös Adam (2016) kertoo, että

opiskelijat näkevät plagioinnin usein mekaanisina puutteina lähdeviittauksissa sen sijaan, että he ajattelisivat sitä laajemmin aiempien tutkimusten ja töiden hyväksikäyttönä. Tätä tulosta voitaisiin hyödyntää painottamalla opiskelijoille, että luottakaa itseenne enemmän ja antakaa töillenne arvostusta, sillä jo pro gradu -kokoisessa tutkimuksessa opiskelija perehtyy tosi paljon johonki tiettyyn asiaan ja voisikin sanoa, että heistä tulee tietyn aiheen asiantuntijoita.

Mitä muuta tuloksista pitäisi ottaa huomioon, on ehdottomasti opiskelijoiden terveiset mukail-
len kopioimisen määritelmään liittyen. Kun katsomme kuviota kaksi (s. 34), niin huomaamme, että suurin osa muuttaisi tai lisäisi jotain mukaillen kopioimisen määritelmään. Opiskelijoita ei voi tästä syyttää, sillä TENK:in määritelmässä ei avata tätä millään tavalla. On mielestäni jär-
jetöntä, että sisällytetään jonkin termin johonkin määritelmään, eikä avata tuota termiä millään tavalla. En onnistunut löytämään tähän lähdekirjallisuutta, joka olisi avannut sen minulle. Se jääkööt nyt epäselväksi. Kuvio 2 osoittaa selvästi, etteivät opiskelijat olleet kovin innokkaita muuttamaan TENK:in määritelmää, sillä 49% ei muuttaisi ja 29% ei osaisi muuttaa määritel-
mää.

Erään opiskelijan vastaus hienosti havainnoi, mikä TENK:in määritelmässä mättää:

*“Mielestäni tämä määritelmä on hyvä luvattoman lainaamisen määritelmä. Kuitenkin mukail-
len tehdyn kopioinnin määritelmä puuttuu kokonaan. Missä niiden ero menee ja kuinka tark-
kaan "lähde" pitäisi tällaisessa tapauksessa ilmaista? En oikein ymmärrä näitä (puutteellisia)
perusteluja mukaillen tehdyn kopioinnin osalta..”*

Kommentissaan opiskelija pitää TENK:in määritelmää hyvänä suoran plagioinnin osalta, mutta riittämättömänä mukaillen kopioinnin osalta. Muut vastaajat eivät olleet näin itsevarmoja vas-
tauksissaan. He selvästi tuskailivat plagioinnin määritelmän vieraallisuuden kanssa:

*“En tiedä miten muuttaisin sitä, koska en ole täysin varma mitä plagiointi on. Minulle on ker-
rottu mitä se kokonaisvaltaisesti tarkoittaa, mutta yksityiskohtaisempiin seikkoihin ei ole kos-
kaan opintojen aikana menty. Luulen, että yliopistojen tulisi nostaa esille plagiointi ja sen oh-
jeistukset selkeästi.”*

Yllä oleva kommentti ja tämä tutkimus kokonaisuudessaan saavat minut tuntemaan, että korkeakouluissa on olemassa plagiointikupla. Plagiointi tuntuu olevan niin tabu, ettei siitä puhuta, kuin mainitsemisen tasolla ja toivotaan, että opiskelijat itse selvittäisivät ja omissa mielissään tiedostaisivat, mitä se on. Tämä on suoraan verrattavissa vanhempiin, jotka eivät halua antaa lapsilleen seksuaalikasvatusta ja toivovat, että lapset hankkisivat tiedon itse tai että tiedon antaminen ulkoistettaisiin kouluille. Opiskelijoilla on selkeästi kiinnostusta tietää tästä asiasta enemmän ja nimenomaan koulutuksen tarjoajan kertomana, kun opiskelijat eivät itse luota kykyihinsä selvittää ja määritellä, mitä plagiointi on. Toki asian laita voi olla myös niin, kuten yllä todettiin, etteivät yliopisto-opettajatkaan osaa määritellä plagiointia, niin ehkeivät he ole siten kovin innokkaita käsittelemään sitä.

Toisessa tutkimuskysymyksessä pohdin, missä menee plagioinnin raja. Kuten jo arvata saattoi, rajan vetäminen tuntui ylitsepääsemättömän vaikealta, koska plagiointia ei osattu määritellä. Kyselylomakkeessani kysyin: ”Missä menee plagioinnin ja toisen työn hyödyntämisen raja? Toisen työn hyödyntämisellä tarkoitetaan esimerkiksi toisesta työstä lähteiden ja ideoiden hyödyntämistä.” Halusin ottaa toisen työn hyödyntämisen mukaan kysymykseen, että tiedetään, mihin verrataan ja lisäksi toivoin, että näin saisin kattavampia vastauksia. Ja kuten kuviosta kolme huomasimme, vastaukset jakaantuivat moneen kategoriaan erittäin tasaisesti.

Oman ajattelun uupuminen oli yleisin maininta rajan vedolle. Tämä on hieman hassua, kun olemme kuitenkin aiemmin todenneet, että opiskelijat pelkäävät kirjoittaa omia ajatuksiaan. He näköjään selvästi tietävät, että näin kuitenkin pitäisi toimia. Toiseksi eniten mainintoja saivat ”en osaa sanoa” -tyyppiset vastaukset ja tämä selittyi ymmärrettävästi sillä, ettei plagiointia osattu määritellä. Lähdeviittausten moitittavuus oli jaetulla toisella sijalla. Opiskelijat painottivat lähdemerkintöjen tärkeyttä ja heidän vastauksistaan ikään kuin huokui, että ainakin ne tekemällä oikein, olet välttänyt plagioinnin. Plagiointiin perehtynyt yliopettaja Moore toteaa, että Rajanvedon tekeminen plagioinnin ja lähteiden huolimattoman käytön välille on haasteellista. Huolimattomuudeksi voitaneen laskea pari virhettä tekstin kokonaisuudessa. Näin ollen on haasteellista määrittää ”hyväksytyjen” virheiden määrää. (Moore, 2010, 4.)

6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Ennen kuin huolestutaan ihan liiaksi asti, niin on hyvä pohtia muutamaa tosiasiaa. Käydään läpi kyselylomakkeeni kysymyksenasetteluja. Kysymyksenasettelut voivat kieliä, että vilpittömän

tiedon hankkimisen sijaan pyrin kokeenomaisesti testaamaan opiskelijoiden tietämystä, mitä he tietävät plagioinnista ja varsinkin, mitä he eivät tiedä. Tämä lähtökohta ei kuitenkaan ole mielestäni huono, sillä mielestäni on tärkeää selvittää, mitä opiskelijat ylipäänsä tietävät plagioinnista ja mikä heidän mielestään on plagiointia. On tärkeää muistaa myös, että kyselylomakkeen kysymykset luovat perustan tutkimukseni onnistumiselle. Kysymysten muoto saa eniten aikaan virheitä, sillä on pidettävä mielessä, mitä ne todellisuudessa kysyvät ja että vastaaja ei välttämättä ymmärrä kysymystä, kuten se oli tarkoitettu. (Aaltola ym. 2001, 100.) Tutkimuksessani olen noudattanut Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) periaatteita hyvistä tieteellisistä käytännöistä esimerkiksi olemalla rehellinen, avoin sekä noudattamalla yleistä huolellisuutta.

Tutkijan tulkinnot vastauksista vaikuttavat myös luotettavuuteen. Käytin tutkimuksessani kossolta suorita lainauksia, mutta tämä ei poista sanotun väärinymmärryksen mahdollisuutta. Tutkimuksen uskottavuus ja luotettavuus ovat yksiselitteisesti verrattavissa aineiston hankinnan keinoihin ja tapoihin, niiden prosessointiin liittyviin tekijöihin sekä siihen, miten huolellisesti aineistonkeruun menetelmät ja tekniikat on valittu. Niin ikään luotettavuutta lisää aineiston huolellinen analysointi ja erityisesti se, kuinka analyysiprosessin aikana on otettu huomioon muut luotettavuuteen vaikuttavat seikat. Kyselylomakkeen vastauksia tutkiessa tulee tarkasti ottaa huomioon myös se riski, että tutkijan oma näkemys saa vaikutteita vastauksista. Tutkijan uskottavuus on suorassa yhteydessä tämän tekemään tutkimuksen uskottavuuteen. Näin ollen on erinomaisen oleellista, että tutkija raportoi ja perustelee tutkimuksessa tekemänsä valinnat huolellisesti. (Patton, 1990, 461.) Minulle oli ykkösprioriteetti, että tutkimukseni vastaukset tulevat esiin selkeästi, kuten he olivat sen tarkoittaneet ja että olisin erityisen huolellinen analyysivaiheessa sekä kaikissa niissä vaiheissa, kun päätin valita jonkun lainauksen kuvaamaan jotain asiaa.

Kyselylomakkeeni ensimmäisen taustatietokysymyksen jälkeen loput kahdeksan kysymystä olivat:

1. Kuvaile omin sanoin, mitä on plagiointi.
2. Kuvaile, mitä tarkoittaa mukaillen tehty kopiointi.
3. Pitäisikö plagioinnin määritelmässä ottaa huomioon plagioinnin tahattomuus/tahallisuus? Millä tavalla, mihin sen mielestäsi pitäisi vaikuttaa?
4. Oletko saanut tietoa plagioinnista? Jos olet, niin mistä ja miten?
5. Onko kirjoitettujen töiden plagiointi helposti todettavissa? Perustelee.

6. Oletko pelännyt syyllistyneesi plagiointiin yliopistourallasi? Kuvaile kuvaile tilanne/tilanteet.
7. Miten muuttaisit (jos muuttaisit) Tutkimuseettisen neuvottelukunnan määritelmää plagioinnista? "Plagioinnilla (plagiarism) eli luvattomalla lainaamisella tarkoitetaan jonkun toisen julkituoman tutkimussuunnitelman, käsikirjoituksen, artikkelin tai muun tekstin tai sen osan, kuvallisen ilmaisun tai käännöksen esittämistä omana. Plagiointia on sekä suora että mukaillen tehty kopiointi."
8. Missä menee plagioinnin ja toisen työn hyödyntämisen raja? Toisen työn hyödyntämisellä tarkoitetaan esimerkiksi toisesta työstä lähteiden ja ideoiden hyödyntämistä.

Kyselylomakkeeni ensimmäiset kaksi kysymystä voidaan ajatella kysymisen sijaan olevan enemmänkin testejä, joissa testataan, tietääkö vastaaja määritelmän. On pidettävä mahdollisena sitä vaihtoehtoa, että vastaajat voisivat ensin tarkistaa määritelmän joko seitsemänneistä kysymyksestä tai internetistä. On myös mahdollista, että vastaajilla on vaikeuksia pukea vastauksiinsa kirjalliseksi, mutta he ymmärtävät plagioinnin todellisen tarkoituksen, sen "hengen". Eli he kyllä käytännössä tietävät ja osaavat kirjoittaa hyvän tieteellisen tavan mukaista tekstiä, eikä todellista vaaraa plagioimisen syyllistymiseen ole.

Kyselylomakkeen neljännen kysymyksen asettelu: "oletko saanut tietoa" -testaa tosiasiaa vastaajan muistia. On hyvä muistaa, että yliopistokoulutus kestää vähintään neljä vuotta ja siihen mahtuu monta opintokokonaisuutta ja paljon kiirettä. On siis ymmärrettävää, että vaikka opiskelijat olisivat käyneet peräti viiden opintopisteen opintokokonaisuuden plagioinnista, niin he voisivat aidosti luulla, etteivät ole koskaan kuulleet siitä mitään.

Kysymykset 3, 5 ja 7 kysyvät mielipidettä määritelmästä ja todentamisesta. Vastaajilla ei välttämättä ole minkäänlaista mielipidettä näihin, koska vaikka he ovat oletettavasti käsitelleet plagiointia opintojen aikana, niin se ei ole välttämättä putkahtanut koskaan esiin mitenkään kiehtovana. Näin ollen heillä ei ole asiasta, kuin tuntuma. Tällöin vaarana, on että annetaan hätäinen pikavastaus. Eritoten kolmannes kysymys on tahdittoman iso ja vaikea kysymys, sillä tahallisuuden lisääminen plagioinnin määritelmään vaatii hiukan taustatietoa. Esimerkiksi perehtymistä plagiointiprosessin käsittelyn kulkuun. Eräs vastaaja totesikin tuohon kysymykseen:

"En osaa vastata enempää aiheeseen perehtymättä."

En kerännyt kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden yhteystietoja, vaan ainoastaan heidän vastauksiaan. Tutkimuksen eettisyydelle on ehto, että tutkimukseen osallistuneet kykenevät luottamaan tutkijan motiiveihin tutkimuksen toteutuksessa. On oleellista, että vastaajia kohdellaan mahdollisimman oikeudenmukaisesti ja että heidän vastauksiaan käytetään vaan tutkimukseen liittyviin asioihin. Eli vastauksia ei saa käyttää mihinkään tutkimuksen ulkopuolisiin asioihin. Tutkijan on huolehdittava vastaajien anonymiteetistä. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, 138.) Näin ollen on hyvä huomioda se, että vaikka tutkimukseni vastaajat pysyivät anonymineinä, niin heidän vastauksiaan kuudenteen kyselylomakekysymykseen täytyi tarkastella kriittisesti. Siinä kysyttiin, ovatko he pelänneet syyllistyneensä plagiointiin. Nimittäin voi olla, etteivät vastaajat anonymiteetistä huolimatta uskalla vastata tähän kysymykseen täysin rehellisesti varsin, jos he ovat tietoisesti menettelleet väärin.

On hyvä pohtia hieman myös numeroita. Kuten olen jo muutaman kerran todennut, niin tähän tutkimukseen vastasi 41 henkilöä, jonka miellen suhteellisen hyväksi määräksi gradun kokoiselle työlle. Jos otetaan kuitenkin huomioon se, että vastaajia on ympäri Suomea, niin määrä on auttamattoman pieni syväluotaavaan laadulliseen tutkimukseen. Näin ollen tutkimustani ei voi sellaisenaan pitää mitenkään yleistävänä, vaan pikemminkin jonkinlaisena osviittana ja käsityksen antajana plagioinnin ulottuvuuksista.

6.3 Jatkotutkimusehdotukset

Vastauksia läpi käydessäni huomasin joitain kohtia, joihin olisin halunnut saada vielä lisäselvyyttä vastaajilta. Esimerkiksi aiheellista olisi tutkia opiskelijoiden pelkoa plagiointia kohtaan. Kuinka suurta pelko oli, mitä tasan tarkkaan ovat ne syyt, sekä mitkä seikat aiheuttavat pelkoa. Samaisessa tutkimuksessa voitaisiin tarkastella vaikuttaa pelkoon se, onko opiskelija plagioinut aiemmin sekä hänen tietämyksensä plagioinnista. Tähän tutkimukseen voisi ottaa myös mukaan opiskelijoiden moraaliset käsitykset plagioinnista. Eräs toinen jatkotutkimusehdotus olisi tehdä galluppia, moniko on mielestään plagioinut tai ollut plagioinnin rajamailla. Miten opiskelijoiden käsitykset muuttuivat ennen ja jälkeen plagioinnin?

Mainitsin aiemmin, että pohdin graduni aiheita valitessani, että olisinkin perehtynyt itse plagiointiprosessin käsittelyyn. Eli siihen, miten todetut sekä plagiointiepäillyt hoidetaan. Voiko opiskelija vielä korjata työtänsä vai pitääkö tehdä kokonaan uusi suoritus ja mikä on se prosessi

kokonaisuudessaan, jos plagiointi todetaan ja aletaan miettimään kurinpidollisia toimia. Tutkimus voitaisiin toteuttaa korkeakoulujen henkilökunnan näkökulmasta, mutta myös opiskelijoiden näkemykset aiheesta toisivat mielestäni arvokasta tietoa.

Viimeinen jatkotutkimusehdotukseni olisi tarkastella sitä, tunnistavatko opiskelijat plagioituja töitä. Siinä voitaisiin tarkastella sekä omien että muiden töiden plagiointia. Kyseisellä tutkimuksella saataisiin lisää arvokasta tietoa toiseen tutkimuskysymykseeni: Missä menee plagioinnin raja?

7 Lähteet

- Aaltola, J., Valli, R., Aarnos, E., Grönfors, M., Eskola, J., Hakala, J. T., Heikkinen, H., Niikko, A., Ropo, E., Saarela-Kinnunen, M., Siekkinen, K., Syrjälä, L., Vastamäki, J. & Åhlberg, M. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Abasi, A. R. & Graves, B. 2008. Academic literacy and plagiarism: Conversations with international graduate students and disciplinary professors. *Journal of English for Academic Purposes*, 7, 221-233.
- Adam, L. 2016. Student Perspectives on Plagiarism 36. *Handbook of academic integrity*, 519.
- Ahonen, S. 1994. Fenomenografinen tutkimus. Teoksessa L. Syrjälä, S. Ahonen, E. Syrjäläinen & S. Saari (toim.), *Laadullisen tutkimuksen työtapoja*. Helsinki: Kirjayhtymä, 113-160.
- Anderson, K. E. & Cvetkovic, V. B. 2010. Teaching Intellectual Honesty in a Parodied World. Teoksessa V. B. Cvetkovic & K. E. Anderson (toim.) *Stop Plagiarism: A Guide to Understanding and Prevention*. New York: Neal-Schuman Publishers, Inc., s. 3 - 14.
- Angélil-Carter, S. 2000. *Stolen language? Plagiarism in Writing*. Pearson Education Limited: Harlow.
- Breen, L. & Maassen, M. 2005. Reducing the incidence of plagiarism in an undergraduate course: The role of education. *Issues in Educational Research*, Vol. 15, <http://www.iier.org.au/iier15/breen.html> (viitattu 3.2.2020)
- Carroll, J. 2003. Six things I did not know four years ago about dealing with plagiarism. Invited Keynote Address, Asia-Pacific Conference on Educational Integrity: Plagiarism and Other Perplexities, University of South Australia, Adelaide.
- Christiensen-Hughes J.M. & McCabe, D.L. 2006. Understanding Academic Misconduct. *Canadian Journal of Higher Education* 36 (1), 49-63.
- Clarkeburn, H. & Mustajoki, A. 2007. *Tutkijan arkipäivän etiikka*. Tampere: Vastapaino.
- Collins English Dictionary. 2000. 5th edition. HarperCollins Publishers. Glasgow, United Kingdom.
- Ercegovac, Z., and Richardson, J. V. Jr. 2004 Academic Dishonesty, Plagiarism Included, in the Digital Age: A literature review. *College & Research Libraries* 65(4), 301-318.
- Eret, E. & Gokmenoglu, T. 2010. Plagiarism in higher education: A case study with prospective academicians. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2, 3303-3307.
- Gullifer, J. & Tyson, G. A. 2010. Exploring university students' perceptions of plagiarism: a focus group study. *Studies in Higher Education*, Vol. 35, No. 4, 463-481.

- Haarmann, P.L. 2005. Tekijänoikeus ja lähioikeudet. Helsinki: Talentum.
- Huotari, E., Löfström, E., & Kupila, P. 2016. Plagiaatintunnistusjärjestelmä tekstintarkistuksessa ja tieteellisen kirjoittamisen ohjauksessa – Opettajien ja opiskelijoiden kokemuksia järjestelmän vakiinnuttamisvaiheesta. *Yliopistopedagogiikka*, 23(2), 1-15.
- Häkkinen, K. 1996. Fenomenografisen tutkimuksen juuria etsimässä: teoreettinen katsaus fenomenografisen tutkimuksen lähtökohtiin. Opetuksen perusteita ja käytänteitä 21. Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitos.
- Högskoleverket 2009. Disciplinärenden 2008 vid högskolor och universitet. Rapport 2009:15.
- Järvinen, P. & Järvinen, A. (2000). Tutkimustyön metodeista. Tampere: Opinpajan kirja.
- Kakkonen, T. 2007. Plagiarismi sekä sen havaitseminen ja estäminen Internetaikakaudella. *Kasvatus* 38 (4), 364–369.
- Kielitoimiston sanakirja. L - R. 2006a. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällönanalyysi. *Hoitotiede* 11 (1). 3-11.
- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2012. Laadullinen terveystutkimus. 1.-2. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2003: Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: sisällönanalyysi. Teoksessa Janhonen, S. & Nikkonen, M. (toim.) Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. 2., uudistettu painos. Helsinki: WSOY. 21–43.
- Löfström, E. 2011. "Does Plagiarism Mean anything? LOL." Students' Conceptions of Writing and Citing *Journal of Academic Ethics* 9 (4), s. 257-275.
- Löfström, E., & Kupila, P. 2012. Plagioinnin syyt ja yliopisto-opetuksen keinot puuttua niihin. *Yliopistopedagogiikka – Journal of University Pedagogy*, 19(1), 28-30.
- Löfström, E. & Kupila, P. 2013. The Instructional Challenges of Student Plagiarism. *Journal of Academic Ethics*, 11, 231–242
- Martin, B. 1994. Plagiarism: a misplaced emphasis. *Journal of Information Ethics*, Volume 3(2), sivut 447-451.
<https://studydaddy.com/attachment/76144/p6f1844xrs.pdf#page=476> (viitattu 2.2.2020)
- Marton, Ference (1988) Phenomenography. A research approach to investigating different understandings of reality. Teoksessa Robert R. Sherman & Rodman B. Webb (toim.) Qualitative research in education. Focus and methods. London: Falmer Press, 141 - 161.
- McGowan, U. 2005. Plagiarism detection and prevention: Are we putting the cart before the horse? Higher Education Research and Development Society of Australasia (HERDSA) conference: Higher education in a changing world. Sydney: HERDSA.

- Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. Helsinki: International Methelp Ky.
- Metsämuuronen, J. 2011. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki: International Methelp Oy.
- Moore, E. 2014. Plagiarism across Europe and Beyond—Conference Proceedings, differences in local responses to plagiarism in finnish higher education, pp. 134–146
- Moore, E. 2010. Plagiointia Suomen korkeakouluissa?. Kever-Osaaja, 1(2)
- Nevgi, A. 2014. Plagiointivilppi ohjaustilanteessa opettajan kokemana. TENK:n kutsusemi-naari tutkijakouluille “Tutkimusetiikka on akateemisen yhteisön keskeinen resurssi”. 29.10.2014. Helsingin yliopiston käyttäytymistieteellinen tiedekunta.
- Niikko, A. 2003. Fenomenografia kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Kasvatustieteiden tie-dekunnan tutkimuksia. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Oulun yliopisto. 2018. Ohje vilppitapausten ehkäisemiseen ja käsittelemiseen Oulun yliopis-tossa.
<https://www.oulu.fi/external/Ohje-vilppitapausten-ehkaisemiseen-ja-kasittelemiseen-Oulun-yliopistossa-2018.pdf> viitattu 8.4.2020
- Patton, M. Q. 1990. Qualitative evaluation and research methods. Newbur Park, London, New Delhi: SAGE.
- Park, C. 2003. In other (people’s) words: Plagiarism by university students – Literature and lessons. Assessment & Evaluation in Higher Education, 28, no. 5, s. 471–88.
- Pecorari, D. 2008. Academic Writing and Plagiarism: A Linguistic Analysis. London: Con-tinuum International Publishing Group.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2009. Menetelmäopetuksen tietovaranto Kvali-MOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkis-ton julkaisuja.
- Salo, U. M. 2015. Simsalabim, sisällönanalyysi ja koodaamisen haasteet. Teoksessa R, Hög-backa & S, Aaltonen (toim.) Umpikujasta oivallukseen. Refleksiivisyys empiirisessä tutki-muksessa. Tampere: Tampereen yliopistopaino oy–Juvenes Print, 166-190.
- Suominen, P. 2007. Plagiointi ja sen rajoittamiskeinot.
- Sutherland-Smith, W. 2005. Pandora’s box: academic perceptions of student plagiarism in wri-ting. Journal of English for Academic Purposes, 4, 83-95.
- Sutherland-Smith, W. 2008. Plagiarism, the Internet and Student Learning: Improving Acade-mic Integrity. Routledge: New York.
- Szabo, A., & Underwood, J. 2004. Cybercheats: Is information and communication technology fuelling academic dishonesty?. Active learning in higher education, 5(2), 180-199.

https://www.researchgate.net/publication/249680920_CybercheatsIs_Information_and_Communication_Technology_Fuelling_Academic_Dishonesty viitattu 1.4.2020

The Telegraph 5.3.201 1a. The cheating epidemic at Britain's universities. (viitattu 3.2.2020)
<https://www.telegraph.co.uk/education/educationnews/8363345/The-cheating-epidemic-at-Britains-universities.html>

The Telegraph 5.3.201 1b. University cheating league table. (viitattu 3.2.2020)
<https://www.telegraph.co.uk/education/educationnews/8363783/University-cheating-league-table.html>

Trost, K. 2009. Psst, have you ever cheated? A study of academic dishonesty in Sweden. *Assessment & Evaluation in Higher Education* 34 (4), 367-376

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Hansaprint Oy.

Turtia, K. 2001. *Sivistyssanat*. Helsinki: Otava.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta.
https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf (viitattu 2.2.2020)

Underwood, J. 2006. *Digital technologies and dishonesty*. Nottingham Trent University.

Walker, J. 2010. Measuring plagiarism: researching what students do, not what they say they do. *Studies in Higher Education* 35(1): 41-59.

Liite 1 Tutkimuskyselylomake

Missä yliopistossa opiskelet nyt tai opiskelit (vuoden sisällä valmistuneet)?

*

Oulun yliopisto

Lapin yliopisto

Jyväskylän yliopisto

Helsingin yliopisto

Tampereen yliopisto

Turun yliopisto

Kuvaile omin sanoin, mitä on plagiointi.

*

Kuvaile, mitä tarkoittaa mukaillen tehty kopiointi.

*

Pitäisikö plagioinnin määritelmässä ottaa huomioon plagioinnin tahattomuus/tahallisuus? Millä tavalla, mihin sen mielestäsi pitäisi vaikuttaa?

*

Oletko saanut tietoa plagioinnista? Jos olet, niin mistä ja miten?

*

Onko kirjoitettujen töiden plagiointi helposti todettavissa? Perustele.

*

Oletko pelännyt syyllistyneesi plagiointiin yliopistourallasi? Kuvaile kuvaile tilanne/tilanteet.

*

Miten muuttaisit (jos muuttaisit) Tutkimuseettisen neuvottelukunnan määritelmää plagioinnista?
"Plagioinnilla (plagiarism) eli luvottomalla lainaamisella tarkoitetaan jonkun toisen julkituomantutkimussuunnitelman, käsikirjoituksen, artikkelin tai muun tekstin tai sen osan, kuvallisen ilmaisuntai käännöksen esittämistä omana. Plagiointia on sekä suora että mukaillen tehty kopiointi."

*

Missä menee plagioinnin ja toisen työn hyödyntämisen raja? Toisen työn hyödyntämisellä tarkoitetaan esimerkiksi toisesta työstä lähteiden ja ideoiden hyödyntämistä.

*